

Republika e Kosovës
Republika Kosova - Republic of Kosovo
Autoriteti Kosovar i Konkurrencës
Autoritet Kosova za Konkurenciju - Kosovo Competition Authority

RAPORTI MBI REALIZIMIN E DETYRAVE TË CILAT DALIN NGA AGJENDA PËR REFORMA EVROPIANE

AUTORITETI KOSOVAR I KONKURENCËS
20 DHJETOR 2017
Prishtinë

PËRMBAJTJA

PËRSHKRIMI	3
E.1. Fuqizimi i procedurave dhe kapaciteteve të brendshme në AKK	3
E.2 Autoriteti Kosovar i Konkurrencës duhet të hulumtojë dhe përgatisë një raport mbi gjendjen aktuale të monopoleve në tregun e Kosovës, me rekomandimet e duhura.	5
TREGU I KOMUNIKIMEVE ELEKTRONIKE DHE POSTARE	6
<i>Rekomandimet dhe mendimet profesionale</i>	10
TREGUN E ENERGJISË	11
<i>Rekomandimet dhe mendimet profesionale</i>	14
TREGUN E SIGURIMEVE	15
<i>Rekomandimet dhe mendimet profesionale</i>	17
TREGUN E IMPORTIT TE NAFTES	18
<i>Rekomandimet dhe mendimet profesionale</i>	21
TREGU I PRODUKTEVE FARMACEUTIKE	22
<i>Rekomandimet dhe mendimet profesional</i>	25
TREGUN E TRANSPORTIT	26
<i>Rekomandimet dhe mendimi profesional</i>	38
TREGUN E LOJARAVE TË FATIT	41
<i>Rekomandimet dhe mendimet profesional</i>	42
TREGUN I MEDIAVE DHE PRODUKSIONEVE KINEMATOGRAFIKE	43
<i>Rekomandimet dhe mendimet profesional</i>	46
TREGUN FINACIAR DHE BANKAR	48
<i>Rekomandimet dhe mendimet profesionale</i>	50
TREGU I MINIERAVE DHE MINERALEVE	51
<i>Rekomandimet dhe mendimet profesionale</i>	53
TREGU I PAJISJEVE FISKALE	54
<i>Rekomandimet dhe mendimet profesionale</i>	55
TREGU I FURNIZIMIT ME UJË	56
TREGU I MBETURINAVE	60
<i>Rekomandimet dhe mendimet profesionale</i>	61

Raport mbi E.1 dhe E.2 të AGJENDËS PËR REFORMA EVROPIANE

Në mbështetje të LIGJIT Nr. 03/L-229 PËR MBROJTJEN E KONKURENCËS neni 28 paragrafi 1 pika 1.7, 1.11, 1.12, neni 23, duke u bazuar në AGJENDEN PËR REFORMA EVROPIANE pika E.1 dhe E.2, duke u bazuar në Vendimin nr.22/17 të datës 04.08.2017 “Strategjia për Zbatimin e Agjendës për Reforma Evropiane dhe, Autoriteti Kosovar i Konkurrencës nxjerr këtë raport:

PËRSHKRIMI

Marrëveshja e Stabilizim Asociimit (MSA) ndërmjet BE-së dhe Kosovës ka hyrë në fuqi më 1 prill 2016. Marrëveshja është marrëdhënia e parë zyrtare kontraktuale që lidh së bashku BE-në dhe Kosovën. Ajo i ofron Kosovës mundësi dhe stimuj që të forcojë qeverisjen e mirë dhe sundimin e ligjit, si dhe të nxisë rritjen ekonomike dhe punësimin. Ajo siguron zhvillimin gradual të një zone të tregtisë së lirë me BE-në, mund të ndihmojë në tërheqjen e investimeve të huaja dhe të brendshme, dhe të përmirësojë mjedisin afarist.

Agjenda për Reforma Evropiane duhet të shihet si e ndërlidhur me Programin e Kosovës për Reforma Ekonomike, i cili i është dorëzuar Komisionit në janar 2016 dhe mbetet dokumenti kyç gjithëpërfshirës i politikave që udhëheq reformat makro-ekonomike dhe fiskale, përfshirë rekomandimet për përmirësimin e konkurrueshmërisë dhe zbutjen e trysnisë në tregun e punës.

Veprimet prioritare në kuadër të Agjendës për Reforma Evropiane janë identifikuar bashkërisht nga Qeveria e Kosovës dhe Komisioni Evropian, në konsultim të ngushtë me INF-të, sektorin e biznesit, shoqërinë civile dhe partnerët socialë.

“Plani i veprimit për zbatimin e prioriteteve kyçe” në kuader të ARE-se është pjesa kryesore integrale e këtij dokumenti (ARE), e cila parasheh prioritetet e përcaktuara nga qeveria dhe kuvendi për të filluar zbatimin e reformave ekonomike në të gjithë sektorët e shtetit.

Veprimet konkrete që duhet të kihen parasysh dhe të cilat janë pjesë e zbatimit të ARE-së, për fushëveprimtarinë e Autoritetit Kosovar të Konkurrencës janë:

E.1 Fuqizimi i procedurave dhe kapaciteteve të brendshme në AKK.

E.2 Autoriteti Kosovar i Konkurrencës duhet të hulumtojë dhe përgatisë një raport mbi gjendjen aktuale të monopoleve në tregun e Kosovës, me rekomandimet e duhura.

E.1. Fuqizimi i procedurave dhe kapaciteteve të brendshme në AKK

Autoriteti Kosovar i Konkurrencës duke i shfrytëzuar të gjitha hapësirat ligjore, financiare dhe strategjike për fuqizimin e procedurave dhe kapaciteteve humane, ka arritur që ta kompletoj legjislacionin sekondar i përcaktuar me Ligjin për Mbrojtjen e Konkurrencës.

Hartimi i legjislacionit sekondar vendos themelet ligjore për të filluar fuqizimin e procedurave dhe kapaciteteve humane. Në këtë rrafsh Autoriteti ka hartuar dhe aprovuar këto Udhëzime Administrative:

1. ***U.A PËR PËRJASHTIMET GRUPORE- MARRËVESHJET HORIZONTALE –***
 - a. marrëveshje horizontale është kontratë, një dispozitë e caktuar e kontratës, marrëveshje me gojë apo me shkrim, praktikat e bashkërenduara, që rezultojnë nga marrëveshje të tilla, vendime të ndërmarrësve apo të grupeve të ndërmarrësve, kushtet e përgjithshme të biznesit dhe aktet tjera të ndërmarrësve, që janë ose mund të jenë pjesë përbërëse e marrëveshjes dhe të ngjashme, të

arritura ndërmjet dy apo më tepër ndërmarrësve të pavarur të cilët veprojnë **në nivel të njëjtë të prodhimit**, gjegjësisht distribuimit, dhe të cilëve u rregullohen kushtet me të cilët palët e marrëveshjes mund të blejnë, shesin apo rishesin mallrat dhe/apo shërbimet e caktuara;

2. **U.A PËR PËRJASHTIMET GRUPORE- MARRËVESHJET VERTIKALE –**
 - a. Marrëveshje vertikale- është kontratë, ndonjë dispozitë e kontratës, marrëveshjet gojore ose me shkrim, praktikat e bashkërenduara që rezultojnë në marrëveshje të tilla, vendimet nga ndërmarrësit ose shoqatat e ndërmarrësve, kushtet e përgjithshme dhe aktet tjera të ndërmarrësve, të cilat janë ose mund të jenë pjesë përbërëse e kontratës, të lidhura ndërmjet palëve **që nuk veprojnë në të njëjtin nivel të prodhimit ose të shpërndarjes**, e të cilave i'u parashtrohen kushtet me të cilat pjesëmarrësit në marrëveshje mund të blejnë, shesin apo rishesin mallra dhe / ose shërbime të caktuara;
3. **U.A PËR PËRJASHTIMIN GRUPOR TË MARRËVESHJEVE NË SEKTORIN E TRANSPORTIT –**
 - a. Ky Udhëzim Administrativ, përcakton kushtet që marrëveshjet ndërmjet ndërmarrësve, të cilat rregullojnë transportin rrugor dhe hekurudhor duhet t'i përmbajnë, si dhe kufizimet ose kushtet që marrëveshjet e tilla nuk mund t'i përmbajnë në mënyrë që të jenë të përjashtuara në grup nga ndalimi i përgjithshëm sipas nenit 4, të Ligjit nr. 04/L-226 për ndryshim dhe plotësim të Ligjit nr. 03/L-229 për Mbrojtjen e Konkurrencës. Marrëveshjet ndërmjet ndërmarrësve që rregullojnë transportin ajror nuk mund të përjashtohen në grup në kuptim të këtij Udhëzimi, por mund të përjashtohen nga ndalimi i përgjithshëm sipas nenit 4, të ndryshim plotësimi të Ligjit dhe nëse në mënyrë kumulative gjatë kohëzgjatjes së tyre i plotësojnë kushtet e përcaktuara në nenin 4, të ndryshim plotësimi të Ligjit.
4. **U.A PËR PËRJASHTIMIN GRUPOR TË MARRËVESHJEVE NË SEKTORIN E SIGURIMEVE –**
 - a. Me këtë Udhëzim administrativ përcaktohen kushtet të cilat duhet ti përmbushin marrëveshjet e sigurimeve, si dhe kufizimet ose kushtet që këto marrëveshje nuk mund ti përmbajnë, në mënyrë që të jenë në gjendje të përjashtohen në formë grupore nga ndalimi i përgjithshëm sipas nenit 4 të ligjit nr. 03/L-229 për Mbrojtjen e Konkurrencës. Kompania e sigurimeve nën kontroll të kompanisë tjetër të sigurimeve ose kompania e përqendruar, krijohet sipas nenit 13 paragrafi 1 pika 1.2 e Ligjit nr.03/L-229 për Mbrojtjen e Konkurrencës nëpërmjet të kontrollit të drejtpërdrejt apo të tërthortë ose me ndikimin e pozitës dominuese të një apo më shumë ndërmarrjeve (kompanive të sigurimeve) apo pjesëve të ndërmarrjeve (kompanive të sigurimeve).
5. **U.A. PËR PËRJASHTIMIN GRUPOR TË MARRËVESHJEVE NË SEKTORIN E DISTRIBUIMIT DHE SERVISIMIT TË MJETEVE MOTORIKE**
 - a. Marrëveshje vertikale në sektorin e distribuimit dhe servisimit të automjeteve motorike është një kontratë, dispozitë e caktuar e kontratës, marrëveshje me gojë ose me shkrim dhe një praktikë e bashkërenduar që rezulton nga marrëveshje të tilla, vendim nga një ndërmarrës ose shoqatë ndërmarrësish, kushtet e përgjithshme të afarizmit dhe akte të tjera të ndërmarrësve që janë ose mund të jenë pjesë përbërëse e kontratës dhe të ngjashme, të lidhura ndërmjet ndërmarrësve që nuk operojnë në të njëjtin nivel të prodhimit, ose distribuimit dhe me të cilën rregullohen kushtet në të cilat palët në marrëveshje mund të blejnë, shesin ose rishesin automjete motorike të reja, pjesë rezervë për automjete motorike ose ofrojnë shërbime riparimi dhe mirëmbajtjeje të automjeteve motorike;

Autoriteti Kosovar i Konkurrencës, ka kërkuar nga Ministria e Financave, ta rris buxhetin në kategoritë ekonomike e sidomos në kategorinë ekonomike "Pagave dhe Meditjeve" dhe ta lejojë Autoritetin të zhvillojë procedura rekrutuese për ngritjen e burimeve njerëzore. Deri më tani Ministria e Financave nuk i ka zbatuar apo marr për bazë kërkesat e Autoritetit. Kërkesat tona kanë qenë te argumentuara, të arsyshme dhe tërësisht në kuadër të mundësive buxhetore. Nga se u tha me lartë, në i kemi adresuar kërkesat tona Kuvendit të RKS-së përkatësisht Komisionit për Buxhet dhe Financa. Kërkesa e Autoritetit Kosovar të Konkurrencës është aprovuar nga Komisioni për buxhet dhe financa me pëlqimin e Ministrit të Financave.

Kemi zhvilluar takime të njëpasnjëshme me përfaqësuesit e Komisionit Evropian, Ambasadat e Kuintit dhe të tjera në ndërtimin e marrëdhënjeve profesionale. Kemi kërkuar ndihmën dhe ekspertizën e tyre në ofrimin e trajnimeve profesional, inkuadrimit e ekspertëve të huaj, vizita studimore në institucionet si motra etj. Kemi krijuar bashkëpunim

të mirëfilltë dhe profesional me Ministrinë e Integriteteve Evropiane meqenëse ata janë bartës dhe mbikqyrës të drejtëpërdrejtë të implementimit të MSA-së dhe të gjitha format tjera që ndërlidhin institucionet e vendit me Bashkimin Evropian. Autoriteti ka shfrytëzuar mekanizmin ndihmues TAIEX, për ofrimin e ndihmave të shpejta profesionale për çështje interne të Autoritetit.

Ngritja e kapaciteteve humane duhet të realizohet përmes rekrutimit të stafit dhe trajnimeve të ndryshme profesionale për stafin aktual. Autoriteti Kosovar i Konkurrencës përkatësisht Departamenti i Mbikqyrjes së Tregut ka 5(pesë) inspektor hetues, të cilët duhet ta mbulojnë tërë tregun gjeografik të Republikës së Kosovës dhe më këtë numër të vogël të inspektorëve, është e pamundur fizikisht të monitorohet dhe inspektohet i tërë tregu i Republikës së Kosovës. Autoriteti Kosovar i Konkurrencës ka kërkuar nga Ministria e Financave që ta bëjë rritjen e buxhetit dhe lejimin e rekrutimit të stafit për:

- a. Dy (3) Inspektor Hetuese (Jurist dhe Ekonomist)
- b. Nje (1) Inspektor Hetuese (Teknologji Informativ)
- c. Dy (3) analista të tregut (Jurist dhe Ekonomist)

Ndërsa tek mallrat dhe shërbimet në buxhetin e Autoritetit Kosovar të Konkurrencës, kemi kërkuar që të ketë ngritje sistematike buxhetore, në përputhje me ngritjen e aktiviteteve të Autoritetit Kosovar të Konkurrencës. Duhet të kihet parasysh aktivitetet e llojllojshme të avokimit (workshope, konferenca regionale të organizuara në Kosovë, trajnime të ndryshme etj.)

E.2 Autoriteti Kosovar i Konkurrencës duhet të hulumtojë dhe përgatisë një raport mbi gjendjen aktuale të monopoleve në tregun e Kosovës, me rekomandimet e duhura.

AGJENDA PËR REFORMA EVROPIANE përkatësisht pika E.2 ngarkon Autoritetin Kosovar të Konkurrencës të hulumtojë dhe përgatisë një raport mbi gjendjen aktuale të monopoleve në tregun e Kosovës, me rekomandimet e duhura.

Hulumtimi i tregut për identifikimin e monopoleve në Republikën e Kosovës është detyra kryesore e Autoritetit e përcaktuar në ARE.

Mënyrën e përcaktimit të Pozitës Dominuese dhe Monopoleve, Autoriteti Kosovar i Konkurrencës e ka bërë duke u bazuar në qarkullimin vjetor të ndërmarrjeve që operojnë në të njëjtin treg, përpjestuar me qarkullimin vjetor të ndërmarrjes specifike.

E NJOFTOJMË Kuvendin e Republikës së Kosovës, Qeverinë dhe Komisionin Evropian, se Autoriteti Kosovar i Konkurrencës ka bërë hulumtimin dhe identifikimin e monopoleve në Republikën e Kosovës për 14 tregje dhe njëkohësisht ka nxjerr informata mbi strukturën e tregut të ndërmarrjeve dhe pozitën e tyre dominuese të përcaktuar me LIGJIN Nr. 03/L-229 PËR MBROJTJEN E KONKURRENCËS.

Tregu i Telekomikacionit	Tregu i Energjise	Tregu i Sigurimeve	Tregu i derivateve të naftës	Tregu i produkteve farmaceutike
Tregu i Transportit	Tregu i mediave dhe produksioneve kinematografike	Prokurimi ¹	Tregu i sektorit bankar	Tregu i paisjeve fiskale
Tregu i lojrave te fatit	Tregu i minierave	Tregu i mbeturinave	Tregu i funizimit me Uje	

¹ Treg nuk mund të konsiderohet Prokurimi. Por Autoriteti Kosovar i Konkurrencës ka bashkëpunuar për të afërmi me KRPP-ne rreth tenderimeve që behen nga Organizatat Buxhetore, dhe marrjen e informacioneve të kompanive të cilat kanë fituar në Tenderet Publike.

TREGU I KOMUNIKIMEVE ELEKTRONIKE DHE POSTARE

Në tregun e komunikimeve elektronike, numri i operatorëve, të cilët janë regjistruar në regjistrin e autorizimeve të përgjithshme është 98 me gjithsej 205 aktivitete, ndërsa në tregun e shërbimeve postare operojnë aktualisht gjithsejtë 14 Operatorë postar.

Tregu i komunikimeve elektronikë është një nder tregjet me dinamikë dhe konkures.

Shfrytëzimi i komunikimeve elektronike vazhdon me trende pozitive të zhvillimeve, referuar rritjes se vellimit të trafikut dhe investimeve të konsiderueshme në zhvillimin dhe ngritjen e kapaciteteve ekzistuese (infrastruktura telekomunikuese), ofrimin e shërbimeve të gjeneratave të reja përmes teknologjive mobile të njohur si 3G dhe 4G. Por verehet renja e të hyrave financiare në tregun e telefonise mobile dhe fikse, dhe rritjen e të hyrave nga shërbimet e internetit dhe shërbimeve kabllore.

Të hyrat nga shërbimet e Komunikimeve elektronike për vitin 2016 arrin vleren **168,347,895 Euro**, operatorët e telefonise mobile dhe ofruesit e shërbimeve të internetit zoterojnë pjesen më të madhe të tregut të telekomunikimeve elektronike me rreth 80% të të ardhurave, operatorët mobil përbejnë 66.7% të të ardhurave të të gjithë tregut duke u përcjellur nga ofruesit e shërbimeve të internetit me 13.36% televizioni kabllor 14.12% ndërsa operatorët fiks 5.53%.

Përdorimi i telefonisë mobile nder vite vazhdon të kete rritje të numrit të përdoruesve, Në fund të vitit 2016 numri i përdoruesve të telefonisë mobile ka arritur mbi 2 milion përdorues.

Qasja në Internet për qytetaret e Republikës së Kosovës deri në vitin 2016 ofrohet nga 52 ndërmarrje të autorizuar 4 prej tyre kanë qasje të drejtpërdrejt në daljet ndërkombetare international Gateway, të cilat ofrojnë qasje në rrjetin e internetit të ISP-ve me të vogla e që veprojnë në rajonet me të ndryshme të Kosovës.

Trafiku i përgjithshëm i internetit ofrohet nga 4 operatorët e lidhur në nje shkembuese të internetit të Kosovës (KOS-IX) të themeluar si njësi teknike pran Autoritetit me qasje në rrjetin ndërkombetare; Telekom i Kosovës, IPKO Telecommunication, Kujtesa net dhe NTSH Art motion, totali i trafikut të internetit nga keta operator është 111 Gbps.

Vlerësohet se në Kosove mbi 30% e përdoruesve e telefonisë mobile shfrytëzojnë telefona të menqur mobil të cilët mundëson dhe përkrahin përdorimin e aplikacionit të internetit.

Tregu i Telefonis Fikse vazhdon të zhvillohet me ritëm të ngadalësuar dukuri e ngajshme edhe në shtetet e rajonit dhe ato Evropiane ku është vërejtur ngadalësim, sidomos në rritjen e penetrimit dhe të hyrave të përgjithshme.

Të hyrat në shërbimet postare të raportuara nga operatorët postar kanë qenë në vleren prej 5,857,040.61 Euro me nje rritje të qendrueshme të tregut të shërbimeve postare në Republikën e Kosovës. Posta e Kosovës SH.A zoteron tregun me 67.10% të të hyrave në sektorin postar, ndërsa operatorët privat me 32.9% të të hyrave të përgjithshme.

Posta e Kosovës Sh.A. është operator publik postar, gëzon të drejtën ekskluzive për ofrimin e shërbimeve të rezervuara postare edhe për nje periudhe të caktuar kohore

Qëllimi i Ligjit Nr.04/L-109 për Komunikimet elektronike është rregullimi i aktiviteteve të komunikimeve elektronike bazuar në parimin e neutralitetit teknologjik dhe kornizën rregullatore të BE-së, duke promovuar konkurrencën dhe infrastrukturën efikase në komunikimet elektronike, si dhe garantimin e shërbimeve të duhura e të përshtatshme në territorin e Republikës së Kosovës.

Rregullimi i aktiviteteve të komunikimeve elektronike bazohet në parimin e menaxhimit dhe përdorimit efektiv të resurseve të kufizuara, neutralitetit teknologjik, ekuivalencës funksionale, proporcionalitetit, rregullimit minimal të domosdoshëm, sigurisë ligjore në një treg dinamik, zhvillimit ekonomik, duke siguruar konkurrencë efektive, mbrojtje të të drejtave të konsumatorit, objektivitet të kritereve, kushteve dhe procedurave rregullatore, transparencë dhe mos-diskriminim.

Pra, ARKEP në procesin e rregullimit të tregut i trajton në mënyrë të barabartë të gjitha ndërmarrjet dhe nuk i diskriminon mbi bazën e ndarjes në mes publike apo private.

Sa i përket ndërmarrjeve me fuqi të ndjeshme në treg (OFNT), ARKEP në përputhje me Kornizën Rregullatore, pas procesit të analizës së tregut, u vendos detyrime shtesë (Rregullimi asimetrik *ex-ante*), ashtu që të mos abuzojnë me pozitën që kanë.

Sa u përket tregjeve, subjekt i analizës dhe rregullimit *ex-ante*, njëra nga detyrimet rregullatore të vendosura nga ARKEP është detyrimi i kontrollit të çmimit dhe llogaritjes së kostos sipas dispozitave të nenit 35 të Ligjit të Komunikimeve elektronike dhe Rregullores nr.27 për analizat e tregut. Në përcaktimin e çmimit ekzistojnë modele të ndryshme, të cilat aplikohen si: pure LRIC, metoda e shpërndarjes së plotë e kostos (FDC), efikasitetit krahasues (Benchmarking), etj.

ARKEP deri më tani në procesin e analizës dhe rregullimit të tregjeve ka aplikuar metodën FDC dhe efikasitetit krahasues përmes aplikimit të modelit të përshkallëzimit gradual (Glide Path).

Siç është theksuar më lartë, Korniza aktuale rregullatore ka eliminuar barrierat e panevojshme për hyrje në treg nga investitorët e ri. Regjimi i licencave individuale është zëvendësuar me regjimin e autorizimeve të përgjithshme.

Sa u përket resurseve të kufizuara (numerike dhe frekuencore), aplikohen autorizimet individuale, përkatësisht pagesa të caktuara.

Duke pasur parasysh faktin se të hyrat e operatorëve janë duke pësuar rënie (kryesisht nga telefonia mobile dhe fikse), si sfida kryesore e adresuar është zvogëlimi i tarifave të resurseve të kufizuara (frekuencore dhe numerike). ARKEP gjatë këtij viti me miratimin e rregullores së re për planin e numeracionit ka zvogëluar për 40% pagesat vjetore për resurse numerike, përderisa është në proces të rishikimit të tarifave vjetore dhe ato të njëhershme (one-off) për resurse frekuencore.

Prezenca e më shumë se një operatorë në treg për ofrimin e produkteve/shërbimeve të ngjashme, konsiderohet se tregu është konkurrues.

Megjithatë ARKEP pas procesit të Analizës së tregut me qëllim të eliminimit të barrierave për hyrësit e ri në treg ka vendosur detyrime rregullatore *ex-ante* për ndërmarrjen me fuqi të ndjeshme në tregjet përkatëse:

Telefoni fikse

Tregjet me pakicë:

- a) Qasja në rrjetin publik telefonik në lokacione fikse
- b) Shërbimet telefonike lokale dhe/ose kombëtare të disponueshme për publikun, të ofruara në lokacionin fikse
- c) Shërbimet telefonike ndërkombëtare të disponueshme për publikun të ofruara në një lokacion fikse

Tregjet me shumicë:

- a) Origjinimi i thirrjeve në rrjetin publik telefonik të ofruara në një lokacion fikse
- b) Terminimi i thirrjeve për rrjete publike telefonike individuale të ofruara në një lokacion fikse
- c) Shërbimet transite në rrjetet publike telefonike fikse
- d) Qasjen me shumicë në Infrastrukturën e rrjeteve fizike (përfshirë qasjen e ndarë, të pjesshëm dhe të plotë) për ofrimin e shërbimeve telekomunikuese

Telefoni mobile:

Tregjet me shumicë:

- a) Terminimi i thirrjeve në rrjetet individuale mobile

ARKEP është në proces të Analizës së tregut Qasjes me shumicë Brezgjërë (Broadband) dhe Qasjen me shumicë në Infrastrukturën e rrjeteve fizike (përfshirë qasjen e ndarë, të pjesshëm dhe të plotë) për ofrimin e shërbimeve telekomunikuese.

Në tregun e shërbimeve postare konkurrenca është mjaftë e madhe ndermjet operatorve.

Monopolet natyrore tek tregu i komunikimeve elektronike dhe postare.

Komunikimet Elektronike: Përveç tregut të terminimit të thirrjeve në rrjetet fikse dhe mobile, të cilët për shkak të pengesave teknologjike konsiderohet si monopol natyror, në tregjet tjera të komunikimeve elektronike konsiderohet se tregu është konkurrues në nivel shërbimi, madje në tregun e shërbimeve të internetit dhe telefoni fikse tregu është konkurrues edhe në nivel të infrastrukturave prezentë në treg (të gjithë operatorët në treg operojnë bazuar në infrastrukturën vetanake), ndersa tek :

Shërbimet Postare: Ligji për shërbime postare paraqet një monopol në shërbime të postës së letrave të thjeshta deri 1 kg. ARKEP ka ndërmarr masa dhe veprime në këtë drejtim duke reduktuar peshën për këtë shërbim nga data 1 Janar 2014 nga pesha 1 kg, në 500 gram, dhe nga data 1 Janar 2016 në masën 100 gram.

Vlen të theksohet se bazuar në Marrëveshjen e Telekomunikacionit e arritur në mes Republikës së Kosovës dhe Serbisë me ndërmjetësimin e Bashkimit Evropian, ARKEP për ndërmarrjen “mts” D.O.O ka lëshuar: Autrizimin e përgjithshëm për ofrimin e shërbimeve të telefonisë fikse dhe Autorizimin e përkohshëm për Ofrimin e rrjetit publik mobil i kufizuar në operime dhe infrastrukturë në përputhje me pikën 4.0 të Marrëveshjes së Telekomunikacionit.

Gjithashtu, ARKEP ka realizuar matje në teren dhe ka verifikuar se ndermarreja, Telenor, Vip mobile kanë ndërprer ofrimin e shërbimeve në territorin e Republikës së Kosovës .

<i>Tregu i telekomunikacionit në Republikën e Kosovë ndahet 4 (katër) sektor:</i>
<ol style="list-style-type: none"><i>1. Sektori i shërbimeve fikse</i><i>2. Sektori shërbimeve mobile</i><i>3. Sektori ofrimit të internetit.</i><i>4. Sektori i shërbimeve postare.</i>

1. Tregu Relevant:

- Tregu Gjeografik – Territori i Republikës së Kosovës
- Tregu i Produktit – Shërbimet e Telefonisë Fikse

<i>Identifikimi i ndërmarrjeve të cilat operojnë në tregun SEKTORIN E SHËRBIMEVE FIKSE</i>	<i>Struktura e tregut të ndërmarrjeve SEKTORI I SHËRBIMEVE FIKSE</i>	<i>Pozita Dominuese >25% e tregut relevant</i>
1. Telekomi i Kosovës Sh.A ish PTK,	80%	Pozite dominuese
2. Ipko telecommunications LLC	18%	Nuk ka PD
3. Kujtesa.net	2%	Nuk ka PD
4. Fiberlink	0%	Nuk ka PD
Gjithsej:	100%	

2. Tregu Relevant:

- Tregu Gjeografik – Territori i Republikës së Kosovës
- Tregu i Produktit – Shërbimet e telefonisë Mobile

<i>Identifikimi i ndërmarrjeve të cilat operojnë në tregun SEKTORIN E SHËRBIMEVE MOBILE</i>	<i>Struktura e tregut të ndërmarrjeve SEKTORI I SHËRBIMEVE MOBILE</i>	<i>Pozita Dominuese >25% e tregut relevant</i>
1. Telekomi i Kosovës SH.A /Vala	59.8%	Pozite dominuese
2. IPKO Telekomunication LLC	32.6%	Pozite dominuese
3. Dardafon.net LLC (Z-mobile)	7.6%	Nuk ka PD
4. <i>Dukagjini Telekomunication SH.A.(D3 mobile)</i>	0 %	Nuk ka PD
Gjithsej:	100%	

3. Tregu Relevant:

- Tregu Gjeografik – Territori i Republikës së Kosovës
- Tregu i Produktit – Shërbimet e Internetit

<i>Identifikimi i ndërmarrjeve të cilat operojnë në tregun SEKTORIN E OFRIMIT TE INTERNETIT</i>	<i>Struktura e tregut të ndërmarrjeve SEKTORI I OFRIMIT TE INTERNETIT</i>	<i>Pozita Dominuese >25% e tregut relevant</i>
1. Ipko	48%	Pozite dominuese
2. Kujtesa Net	25%	Pozite dominuese
3. Telekomi i Kosovës	14%	Nuk ka PD
4. Art motion	2 %	Nuk ka PD
5. Të Tjerët	11 %	Nuk ka PD
Gjithesej:	100%	

4. Tregu Relevant:
- Tregu Gjeografik – Territori i Republikës së Kosovës
 - Tregu i Produktit – Shërbimeve postare

<i>Identifikimi i ndërmarrjeve të cilat operojnë në tregun SEKTORIN E OFRIMIT TE SHËRBIMEVE POSTARE</i>	<i>Struktura e tregut të ndërmarrjeve SEKTORI I OFRIMIT TE SHËRBIMEVE POSTARE</i>	<i>Pozita Dominuese >25% e tregut relevant</i>
1. Posta e Kosovës Sh.A.	67.10 %	Pozite dominuese
2. Sh.P.K DHL	17.17 %	Nuk ka PD
3. NTSH KCC-TNT	8.11 %	Nuk ka PD
4. Korier Express KOEX SHPK	3.18 %	Nuk ka PD
5. Al Dushi SH.P.K UPS	1.86 %	Nuk ka PD
6. 6 Operator Tjerë Ekonomik	2.58 %	Nuk ka PD
Gjithsej:	100%	

Rekomandimet dhe mendimet profesionale

Tregu i komunikimeve elektronike dhe shërbimeve postare në përgjithësi është konkurrues, në veçanti tregu i telefonisë fikse edhe përkundër se kemi një operator me pozitë dominuese megjithatë, tregu është i rregulluar nga ARKEP duke vendosur detyrime rregullatore.

Tregu i telefonisë mobile edhe përkundër përqendrimit të tregut në dy operator të rrjetit megjithatë tregu është konkurrues në nivel shërbimi, duke pas parasysh faktin se ekzistojnë dy operator virtual (MVNO) ku njëri prej tyre është mjaft aktiv në treg. Si dhe prezenca e operatorit me infrastrukturë të kufizuar kontribuon që ky treg të jetë deri në një masë konkurrues.

Mirëpo, duke pas parasysh faktin se ka brez të mjaftueshëm frekuencor, rekomandojmë që ky brez të hapet dhe të mundësohet zhvillimi i mëtutjeshëm i rrjeteve dhe shërbimeve, i cili do të ndikojë në dinamizmin e mëtutjeshëm të këtij tregu.

Tregu i shërbimeve të internetit konsiderohet si treg konkurrues në nivel të infrastrukturës pasi që secili operator ofrimin e shërbimeve e bazon në infrastrukturën vetanake (mbi 54 oper). Megjithatë marr parasysh konvergjencën e teknologjive e cila mundëson ofrimin e shërbimeve në pako atëherë çështja është e ndjeshme kur behet fjale për ofrimin e shërbimeve të internetit në pako me shërbimet e transmetimit të përmbytjes.

Operatori Ipko i cili përben 48% të tregut të ofrimit të qasjes në internet, ofron shërbime në pako internet dhe transmetim i përmbytjes. Transmetimi i përmbytjes behet në baze të marrëveshjes ekskluzive mes Ipko dhe DigitAlb, si rrjedhojë ky ekskluzivitet në masë të gjerë ka ndikim dhe i jep pozitën dominuese Ipko-s në tregun e shërbimeve të internetit.

Hulumtimi i bërë nga
Autoriteti Kosovar i Konkurrencës për
TREGUN E ENERGISË

Tregu i energjisë elektrike në Republikën e Kosovës ka filluar të liberalizohet me hyrjen në fuqi të pakos së tretë të ligjeve. Në këtë kuptim ZRRE ka ndërmarr të gjitha aktivitetet e nevojshme për të krijuar kornizën e nevojshme ligjore dhe rregullative si parakusht për këtë proces.

Zyra e Rregullatorit për Energji është i vetmi organ i cili ka përgjegjësi ligjore të promovoj tregun e brendshëm konkurrues të energjisë, duke siguruar hapjen efektive të tregut për të gjithë konsumatorët dhe furnizuesit dhe krijimin e kushteve të nevojshme për funksionimin efektiv të qëndrueshëm të rrjeteve të energjisë.

Gjithashtu edhe në kuadër të obligimeve ndërkombëtare (si pjesë e Komunitetit të Energjisë), Rregullatori ka përgjegjësi që të zhvilloj tregjet konkurruese dhe funksionale brenda Kosovës.

Sektori i energjisë elektrike para aprovimit të ligjeve të pakos së tretë ka qenë tërësisht i rregulluar, tani Rregullatori, disa nga aktivitetet të cilat kanë qenë të rregulluara ka vendosur që të veprojnë në kushtet e tregut të energjisë elektrike.

Tregu i energjisë i mbikëqyrur nga ZRRE i trajton në mënyrë të barabartë të gjithë operatorët ekonomikë të licencuar nga Rregullatori të cilët veprojnë në sektorin e energjisë, pavarësisht pronësisë shtetërore apo private, trajtohen në pajtim me legjislacionin në fuqi, përkatësisht në pajtim me kushtet e përcaktuara në licencat përkatëse. ZRRE është përgjegjëse për monitorimin e operimit të tregjeve të energjisë elektrike, termike dhe gazit natyror, në mënyrë që të sigurojë funksionimin efikas të këtyre tregjeve. Gjithashtu, edhe politikat, çmimet dhe aksionet për ndërmarrjet qofshin ato në pronësi publike apo private kanë trajtim të barabartë në aspektin rregullatorë.

Monopole natyrore konsiderohen rrjetet e transmetimit dhe shpërndarjes të cilat janë të definuara me legjislacionin në fuqi të sektorit të energjisë, për këtë arsye çmimet e të tyre janë të rregulluara. Ndërsa sa i përket monopolit për ndonjë produkt të veçantë nuk ka.

Operatorët Ekonomik të cilët veprojnë në tregun e energjisë elektrike në Kosovë janë:

- Korporata Energjetike e Kosovës (KEK),
- Operatori i Transmetimit dhe Tregut (KOSTT),
- Operatori i Sistemit të Shpërndarjes (KEDS),
- Kompania Kosovare për Furnizim me Energji Elektrike KESCO,
- HC Ibër Lepenc,
- HC KELKOS Energy dhe
- gjeneratorët e vegjël të kyçur në shpërndarje.

Po ashtu janë edhe dy të licencuar për furnizim me energji elektrike HEP dhe GSA të cilët deri me tani nuk janë aktivë.

Operatorët Ekonomik që veprojnë në tregun e energjisë termike (ngrohjes qendrore) janë:

- NQ Termokos që kryen funksionin e prodhimit, shpërndarjes dhe furnizimit me energji termike (ngrohjes qendrore) për Komunën e Prishtinës;
- NQ Gjakova që kryen funksionin e prodhimit, shpërndarjes dhe furnizimit me energji termike (ngrohjes qendrore) për Komunën e Gjakovës.

Hapat që janë ndërmarr për hapjen e tregut:

Si hap konkret për hapjen e tregut në nivel të furnizimit me pakicë, Rregullatori ka miratuar Udhëzuesin për Liberalizimin e Tregut. Në të janë të vendosura kriteret dhe afatet kohore për hapjen e tregut të energjisë. Një nga aktivitetet të cilat tani më i nënshtrohen kushteve të tregut është edhe aktiviteti i gjenerimit (prodhimit) të energjisë elektrike. Çmimet (tarifat) e prodhimit të energjisë elektrike nga gjeneratori KEK SH.A nga 1 prilli i vitit 2017 nuk janë të rregulluara.

Si hap tjetër i hapjes së tregut është edhe aktiviteti i furnizimit me energji elektrike, i cili aktivitet tani më ushtrohet përmes operatorëve të licencuar nga ZRRE për ushtrimin e aktivitetit të furnizimit me energji elektrike, ku deri më tani janë tre furnizues të licencuar nga Rregullatori.

Rrjetet e transmetimit dhe shpërndarjes janë monopole natyrore, ndërsa gjenerimi dhe furnizimi janë aktivitete konkurruese.

Rreth 95% e energjisë së prodhuar në vend vjen nga njësitë gjeneruese të KEK-ut, 5% e prodhimit vjen nga njësitë tjera gjeneruese siç janë HC Ujmani/Ibër Iepenci, HC Lumëbardhi/KELKOS Energy dhe gjeneratorë tjerë të kyçur në shpërndarje. Kjo energji e prodhuar në vend blihet nga Furnizuesi KESCO në përputhje me marrëveshjet për shitblerje të energjisë dhe shitet tek të gjithë konsumatorët e vendit, përjashtuar vetëm Feronikelin i cili energjinë e blen në treg me tarifa të parregulluara. Për të mbuluar konsumin KESCO importon energji prej 12-15%. Rrjeti i transmetimit dhe i shpërndarjes janë monopole natyrore, këto rrjete mbulojnë 100% territorin e Republikës së Kosovës. Furnizuesi KESCO momentalisht furnizon 100% konsumatorët, dy furnizues të tjerë të cilët janë të licencuar për të kryer aktivitetin e Furnizimit nuk janë aktiv.

Çmimet për entitetet e rregulluara përcaktohen nga ZRRE-ja që në rastin tonë janë KOSTT dhe KEDS, si dhe çmimet e furnizuesit që i obligohet detyrimi i shërbimit publik. Sipas dispozitave ligjore të Ligjit për Energjinë Elektrike dhe Rregullës për Ndërrimin e Furnizuesit, të gjithë konsumatorët kanë të drejtë të zgjedhin furnizuesin e tyre, respektivisht edhe mundësinë e zgjedhjes së çmimit. KEK përcakton çmimin e produktit nga 1 prilli 2017. ZRRE-ja përcakton tarifa nxitëse për të gjithë operatorët të cilët janë në skemën mbështetëse për burimet e ripërtëritshme të energjisë.

Tregu i Energjisë në Republikën e Kosovës ndahet në 4 (katër) sektor:

1. **Spektori i Prodhimit**
2. **Spektori i shpërndarjes**
3. **Spektori i furnizimit**
4. **Spektori transmisionit.**

1. Tregu Relevant:

- Tregu Gjeografik – Territori i Republikës së Kosovës
- Tregu i Produktit – Sektori i prodhimit

<i>Identifikimi i ndërmarrjeve të cilat operojnë në tregun SEKTORIN I PRODHIMIT</i>	<i>Struktura e tregut të ndërmarrjeve SEKTORI I PRODHIMIT</i>	<i>Pozita Dominuese >25% e tregut relevant</i>
1. Korporata Energjetike e Kosovës (KEK)	95%	Pozite dominuese
2. HC Ujmani / Iber Lepenci, HC Lumëbardhi/KELKOS Energy dhe gjenerator tjetër të kyçur në shpërndarje	5%	Nuk ka PD
Gjithsej:	100%	

2. Tregu Relevant:

- Tregu Gjeografik – Territori i Republikës së Kosovës
- Tregu i Produktit – Sektori i shpërndarjes

<i>Identifikimi i ndërmarrjeve të cilat operojnë në SEKTORIN E SHPËRNDARJES DHE FURNIZIMIT</i>	<i>Struktura e tregut të ndërmarrjeve në SEKTORIN E SHPËRNDARJES DHE FURNIZIMIT</i>	<i>Pozita Dominuese >25% e tregut relevant</i>
1. Operatori i Sistemit të shpërndarjes KEDS	100%	Monopol natyror

3. Tregu Relevant:

- Tregu Gjeografik – Territori i Republikës së Kosovës
- Tregu i Produktit – Tregu i furnizimit

<i>Identifikimi i ndërmarrjeve të cilat operojnë në SEKTORIN E FURNIZIMIT</i>	<i>Struktura e tregut të ndërmarrjeve në SEKTORIN E FURNIZIMIT</i>	<i>Pozita Dominuese >25% e tregut relevant</i>
1. Kompania Kosovare për furnizim me energji elektrike KESCO	100%	Monopol
2. HEP dhe GSA	0 %	

4. Tregu Relevant:

- Tregu Gjeografik – Territori i Republikës së Kosovës
- Tregu i Produktit – Sektori transmisionit

<i>Identifikimi i ndërmarrjeve të cilat operojnë në Sektori i transmisionit.</i>	<i>Struktura e tregut të ndërmarrjeve Sektori i transmisionit.</i>	<i>Pozita Dominuese >25% e tregut relevant</i>
1. Operatori i transmetimit të tregut KOSTT	100%	Monopol natyror

Rekomandimet dhe mendimet profesionale

Autoriteti i Konkurrencës vlerëson se nuk ka konkurrencë të mjaftueshme në furnizim. Për momentin janë tre furnizues të licencuar për të furnizuar të gjithë tregun me pakice të energjisë elektrike në Kosovë por nga gjendja në treg konstatojmë se dy nga këta furnizues nuk janë bërë plotësisht aktiv prandaj nga gjendja aktuale konstatohet se KESCO ende ka 100% të pjesëmarrjes në treg, e cila tregon se tregu është i koncentruar vetëm në një furnizues dhe nuk ekziston konkurrenca efektive në tregun përkatës.

Te respektohet përcaktimi i çmimeve në pajtim me rregullat e aprovuara nga ZRRE-se. Kostot për ofrimin e shërbimeve të konsumatorëve (tarifat) duhet të reflektojnë kostot e arsyeshme, transparente dhe jo diskriminuese.

Çmimet për furnizimin me energji elektrike duhet të marrin për bazë kushtet konkurruese (blerjet e energjisë), elementet e performancës së produktivitetit, si dhe krahasimet me tregjet e ngjashme të industrisë në rajon.

Autoriteti rekomandon transparencë që gjatë sigurimit të energjisë elektrike të përdoren praktikat më të mira të ofruara edhe nga Sekretariati i Komunitetit të Energjis dhe vendeve antare.

Hulumtimi i bërë nga
Autoriteti Kosovar i Konkurrencës për
TREGUN E SIGURIMEVE

Në tregun e sigurimeve operojnë gjithsej 15 operator ekonomike/ sigurues, prej të cilëve 12 janë sigurues jojetë, ndërsa 3 sigurues jetë.

Struktura e sektorit të sigurimeve vazhdon të dominohet nga shërbimet e sigurimit 'jo-jetë', i cili përfaqëson 96.9 % të tregut të sigurimeve, ndërsa pjesa e mbetur prej 3.1 % përbëhet nga sigurimet 'jetë'.

Tregu i sigurimeve në Kosovë gjatë vitit 2016 kishte qarkullim në shume prej 83,509.000 Euro nga të cilat 80,889.000 Euro janë prime te shkruara nga sigurimet jo jete ndersa 2,621,00 Euro për pjesen e primeve te shkruara nga sigurimet jete.

Sa i përket produktit të autopërgjegjësishë, kjo është e rregulluar me rregulloren për strukturën e primit, në të cilën rregullore përcaktohet struktura e primit, që siguruesi duhet të zbatojë në caktimin e primit për sigurimin e detyrueshëm. Ndërsa sa i përket produkteve tjera vullnetare, çmimet caktohen sipas analizave dhe llogaritjeve aktuariale individuale të Siguruesve, dhe të cilat mund të dallojnë.

Kushtet për licencimin e siguruesve dhe ndërmjetësuesve në sigurime janë të përcaktuara me Ligjin nr. 05/L-045 për Sigurimet. Mënyra e funksionimit të operatorëve të rinj në tregun e sigurimeve përcaktohet sipas strategjisë së vetë siguruesit, përndryshe kërkesat ligjore janë të ngjashme për secilin sigurues, pavarësisht a është i ri apo më gjatë në treg.

Duke qenë 12 sigurues jojetë dhe 3 sigurues jetë, në tregun e sigurimeve ekziston konkurrencë e mjaftueshme në tregun e sigurimeve jojetë.

Neni 7 paragrafi 4 i Ligjit për Bankën Qendrore dhe neni 4 i Ligjit për Sigurimet ka të përcaktuar objektivat dhe përgjegjësitë e BQK-së ku është e përcaktuar se Banka Qendrore vepron në pajtim me parimin e ekonomisë së tregu të hapur me konkurrencë të lirë, duke favorizuar shpërndarjen efikase të resurseve, përkatësisht të sigurojë një konkurrencë të drejtë dhe të rregullt, duke inkurajuar në këtë mënyrë zhvillimin, shtrirjen e produkteve dhe shërbimeve të sigurimit në dobi të mirëqenies publike, si dhe krijimin e një ambienti të përshtatshëm për investitorët potencialë në industrinë e sigurimeve në Kosovë.

Në treg nuk ekziston asnjë kufizim ligjor. Secili ka të drejtën të zgjedh cilindo sigurues që do.

Tregu i sigurimeve në Kosovë ka shenuar rritje, qoft në aspektin e rritjes se numrit te kompanive qoft në aspektin e bruto primeve te shkruara dhe te asetëve në përgjithësi.

Kompanitë me pronësi të huaj përbëjnë 50.2 përqind të gjithsej asetëve, ndërsa kompanitë vendore kanë një pjesëmarrje prej 49.8 përqind në gjithsej asetet e sektorit të sigurimeve.

Në vitin 2016, është aprovuar shitja e një kompanie me pronësi të huaj tek pronarët vendor dhe hapja e një kompanie të re me aksionar vendor, gjë që u reflektua edhe në strukturën e asetëve sipas pronësisë.

Si rrjedhojë, në sektorin e sigurimeve tashmë operojnë shtatë kompani me pronësi vendore dhe tetë kompani sigurimi me pronësi të huaj. Shkalla e koncentrimit të tregut në sektorin e sigurimeve mund të konsiderohet e ulët, sidomos në krahasim me shkallën e koncentrimit të tregut bankar. Shprehur përmes pjesëmarrjes së tri kompanive më të mëdha në gjithsej asetet e sektorit të sigurimeve, shkalla e koncentrimit qëndroi në 33.3 përqind në vitin 2016, që paraqet një nivel të ngjashëm me vitin paraprak.

Konkurrenca në tregun e sigurimeve paraqet treg te zhvilluar te sigurimit me te cilën harmonizohet oferta dhe kërkesa “për sigurim” në ndonjë hapësire dhe kohe dhe atë: sipas llojit, cilësisë dhe sasisë, me ç’rast kjo mbulesë është e llojllojshme nga se objektet e sigurimit dhe rreziqet janë te ndryshme.

Karakteristikat e tregut te konkurrencës te sigurimit përkatësisht për funksionimin e tij janë:

- homojeniteti
- transparencja
- vendosja e parimeve ekonomike, preferenca kohore dhe hapësinore

Industria e sigurimeve definohet si formë e përcaktimit të sigurisë, garancisë vet besimit për jetën njerëzore dhe afarizmit të subjekteve të ndryshme ekonomike. Si detyrë më rëndësi është që me shërbimet e saja të krijoj një imazh të mirë në këtë lëmi me kusht që klientela të ndihet mirë dhe e sigurt për të papriturat e mundshme. Së dyti, kompanitë e sigurimit duhet që vazhdimisht të përcjellin dhe të dinë se ç’ka ndodhë në tregun e sigurimeve, në mënyrë që në bazë të kësaj të mund të zhvilloi veprimtarinë dhe të jetë prezentë në atë lëmi.

Tregu i Sigurimeve në Republikën e Kosovë ndahet 2 (dy) sektor:

1. Sigurimi jete
2. Sigurimi jo jete

1. Tregu Relevant:

- Tregu Gjeografik – Territori i Republikës se Kosovës
- Tregu i Produktit – Sigurimi jete

<i>Identifikimi i ndërmarrjeve te cilat operojnë në tregun Sigurimit jete</i>	<i>Struktura e tregut te ndërmarrjeve Te sigurimit jete</i>	<i>Pozita Dominuese >25% e tregut relevant</i>
1. Illyria Life	64.6 %	Ka PD
2. Sigal Kosova Life	29.1 %	Ka PD
3. Grave Life	6.3 %	Nuk ka PD
Gjithsej:	100%	

2. Tregu Relevant:

- Tregu Gjeografik – Territori i Republikës se Kosovës
- Tregu i Produktit – Sigurimi jo jete

<i>Identifikimi i ndërmarrjeve te cilat operojnë në Sigurimin jo jete</i>	<i>Struktura e tregut te ndërmarrjeve Në sigurimin jo jete</i>	<i>Pozita Dominuese >25% e tregut relevant</i>
1. Eurosig	15.3 %	Nuk ka PD
2. Sigal UGA	13.0 %	Nuk ka PD
3. Sigma VIG	12.0 %	Nuk ka PD
4. Elsig	9.8 %	Nuk ka PD
5. Illyria	8.8 %	Nuk ka PD
6. Siguria	8.4 %	Nuk ka PD

7.	Prisig	8.4 %	Nuk ka PD
8.	Kosova e re	7.1 %	Nuk ka PD
9.	Scardian	6.7 %	Nuk ka PD
10.	Dukagjini	4.1 %	Nuk ka PD
11.	Insig	3.6 %	Nuk ka PD
12.	Sig Kos	2.8 %	Nuk ka PD
	Gjithesej:	100 %	

Rekomandimet dhe mendimet profesionale

Çmimi i policave të sigurimit të detyrueshëm janë çmime standarde, të përcaktuara nga BQK-ja, të aplikueshme nga të gjithë.

AKK i rekomandom Bankës Qendrore të Kosovës si rregullator dhe Organ mbikqyres i industrisë së sigurimeve që të shqyrtoj mundësit që në një të ardhme të afert të bëjë limitin e epërm të caktimit të çmimit të policave të sigurimit e jo të jenë çmime standarde fikse.

Andaj rekomandohet që BQK-ja të shikoj mundësi e hapjes së më tutjeshme të tregut sipas praktikave me të mira. AKK do të reagoj në rastet, kur operatorët ekonomik në mënyrë të bashkërenduar veprojnë ndërmjet veti në formë të koordinuar (bashkëpunim jo formal), apo përmes marrëveshjeve të ndaluara-karteleve, duke eliminuar efektet e konkurrencës për konsumatorët.

Gjatë identifikimit të ndërmarrjeve të cilat operojnë në tregun e sigurimeve jetë vërejmë se kemi dy kompani që zotërojnë tregun përkatës me një përqindje me mbi 90 % e që të dyja kanë pozite dominuese sipas Ligjit për mbrojtjen e konkurrencës. AKK konstaton se ekziston konkurrencë jo e mjaftueshme në tregun e sigurimeve jetë,

Kërkohej nga rregullatori i tregut të sigurimeve të njoftoj Autoritetin e Konkurrencës për çdo rast të përqendrimeve në industrinë e sigurimeve bazuar në Ligjin për mbrojtjen e konkurrencës në raste se:

- bashkimi i dy ose më shumë ndërmarrjeve të pavarura ose pjesëve të këtyre ndërmarrjeve;
- kontrolli i drejtperdrejt apo i terthoret ose ndikimin e pozitës dominuese të një apo me shumë ndërmarrjeve ose pjesëve të ndërmarrjeve,
- marrjen e shumicës së aksioneve ose një pjesë të tyre;

Hulumtimi i bërë nga
Autoriteti Kosovar i Konkurrencës për
TREGUN E IMPORTIT TE NAFTES

Sektori i derivateve të naftës në Kosovë është i rregulluar me Ligjin Nr.2004/5 për Tregtinë me Naftë dhe Derivate të Naftës, qëllimi i të cilit është që të nxitet pjesëmarrja e konkurrencës së lirë dhe korrekte në sektorin e naftës në Kosovë; të sigurohet pagesa e të gjitha detyrimeve tatimore dhe fiskale mbi naftën dhe derivatet e naftës; të eliminohen sjelljet e paligjshme në sektorin e naftës; të ndihmojë në sigurimin e kualitetit, sigurisë, dhe sigurimin e furnizimit me derivateve të naftës.

Ligji për tregtinë me naftë dhe derivate të naftës zbatohet ndaj të gjithë personave të angazhuar në shitjen me shumicë, shitjen me pakicë, transportin dhe deponimin e naftës dhe derivateve të saj në Kosovë.

Asnjë person nuk mund të merret me transport, deponim ose shitje të derivateve të naftës, brenda kapaciteteve të shitjes me shumicë dhe pakicë, për qëllime afariste, pa një licencë aktuale valide.

Tregu i produkteve të naftës në Kosovë është i liberalizuar, operatorët ekonomik janë plotësisht të lirë të përcaktojnë çmimet. Trendi i çmimeve të produkteve të naftës është i lidhur ngushtë me një numër parametrash kyçe që janë të njëjta për të gjithë operatorët ekonomik. Këto janë kryesisht çmimet e naftës së papërpunuar në tregun botëror dhe kursin e këmbimit të dollarit amerikan si monedhë kontabël. Të dy këto parametra kanë qenë shumë të paqëndrueshme gjatë viteve të fundit.

Sa i përket çmimeve të derivateve të naftës në tregun e Kosovës, Autoriteti Kosovar i Konkurrencës, mund të reagojnë atëherë kur kemi të bëjmë me çmime të larta apo nën kosto (grabitqare) dhe atë në momentin kundër ndërmarrjeve të cilët në tregun përkatës janë në një pozitë dominuese.

Në mënyrë të ngjashme, AKK do të reagoj në rastet nëse, kur operatorët ekonomik në mënyrë të bashkërenduar veprojnë ndërmjet veti në formë të koordinuar (bashkëpunim jo formal), apo përmes marrëveshjeve të ndaluara-karteleve, duke eliminuar efektet e konkurrencës për konsumatorët (çmime më të ulëta, cilësi më të mirë, dhe mundësi zgjedhjesh).

Në këtë kontekst, Autoriteti i Konkurrencës do të monitoron situatën në tregun e produkteve të naftës brenda kompetencave të tij dhe nëse gjen ndonjë parregullsi, do të reagoj sipas detyrës zyrtare.

Tregu i importit të naftës në Republikën e Kosovë ndahet 3 (tre) sektor:

- 1 Importi i naftës**
- 2. Shitja me shumice dhe pakice**
- 3. Përpunimi i produkteve të naftës**

1. Tregu Relevant:

- Tregu Gjeografik – Territori i Republikës së Kosovës
- Tregu i Produktit – Importi i Naftës

<i>Identifikimi i ndërmarrjeve të cilat operojnë në Tregun e Importit të Naftës</i>	<i>Struktura e tregut të ndërmarrjeve të Importit të Naftës</i>	<i>Pozita Dominuese >25% e tregut relevant</i>
1. "HIB PETROL" SH.P.K.	21.68%	Nuk ka PD

2.	"LAB - OIL " SH.P.K.	15.47%	Nuk ka PD
3.	"AL - PETROL" SH.P.K.	12.44%	Nuk ka PD
4.	"EX FIS" SH.P.K.	10.50%	Nuk ka PD
5.	"IP - KOS " SH.P.K.	5.81%	Nuk ka PD
6.	"PETROL COMPANY - SH.P.K.	4.11%	Nuk ka PD
7.	"N.T.SH. "PATRONI"	4.42%	Nuk ka PD
8.	"ALBAPETROL" SH.P.K.	4.45%	Nuk ka PD
9.	"ALFA TRADE" SH.P.K.	2.63%	Nuk ka PD
10.	"PETROL - OTI - SLOVENIJA L.L.C	2.26%	Nuk ka PD
11.	"KASTRATI" SH.P.K.	2.21%	Nuk ka PD
12.	"BENITA COMPANY.SH.P.K	1.89%	Nuk ka PD
13.	"HIT - PETROLL" SH.P.K.	1.58%	Nuk ka PD
14.	"N.P.T IBRAHIMI	1.35%	Nuk ka PD
15.	"N.P.T. "FAT OIL" SH.P.K.	1.27%	Nuk ka PD
16.	24 Operator Tjerë Ekonomik	7.94%	Nuk ka PD
	Gjithsej:	100 %	

2. Tregu Relevant:

- Tregu Gjeografik – Territori i Republikës së Kosovës
- Tregu i Produktit – Shitja me shumice

<i>Identifikimi i ndërmarrjeve të cilat operojnë në tregun me shumice</i>		<i>Struktura e tregut të ndërmarrjeve Në tregun me shumice dhe pakice</i>	<i>Pozita Dominuese >25% e tregut relevant</i>
1.	"HIB PETROL"SH.P.K.	25.36%	Pozite dominuese
2.	" LAB-OIL " SH.P.K.	15.64%	Nuk ka PD
3.	" EX FIS " SH.P.K.	15.47%	Nuk ka PD
4.	"AL-PETROL" SH.P.K.	14.63%	Nuk ka PD
5.	„ ALBAPETROL " SH.P.K.	4.27%	Nuk ka PD
6.	N.T.SH.„PATRONI"	4.21%	Nuk ka PD
7.	„ALFA TRADE" SH.P.K.	3.96%	Nuk ka PD
8.	" KASTRATI " SH.P.K.	2.84%	Nuk ka PD
9.	N.P.T.„IBRAHIMI"	1.43%	Nuk ka PD
10	N.P.T." FAT OIL "SH.P.K	1.25%	Nuk ka PD
11	106 Operator Tjerë Ekonomik	37.48%	
	GJITHJSEJ:	100%	

3. Tregu Relevant:

- Tregu Gjeografik – Territori i Republikës së Kosovës
- Tregu i Produktit – Shitja me pakice

<i>Identifikimi i ndërmarrjeve të cilat operojnë në TREGUN ME PAKICË</i>		<i>Struktura e tregut të ndërmarrjeve Në TREGUN ME SHUMICE DHE PAKICE</i>	<i>Pozita Dominuese >25% e tregut relevant</i>
1.	" IP - KOS " SH.P.K.	14.54%	Nuk ka PD
2.	"FAM -GAS"" L.L.C."	13.93%	Nuk ka PD
3.	"PETROL COMPANY -SH.P.K.	12.56%	Nuk ka PD
4.	"PETROL - OTI -SLOVENIJA L.L.C.	5.81%	Nuk ka PD
5.	" HIT-PETROLL " SH.P.K	4.26%	Nuk ka PD
6.	N.T. "STANDARD - BENZ " SH.P.K.	3.61%	Nuk ka PD
7.	N.T.P. " BALLKAN - PETROLL "	2.99%	Nuk ka PD
8.	N.T.P. " FLAMURI "	2.89%	Nuk ka PD
9.	N.T. "SPAHIA- PETROL"	1.92%	Nuk ka PD
10.	106 Operator Tjerë Ekonomik	37.49%	
	GJITHSEJ:	100%	

5. Tregu Relevant:

- Tregu Gjeografik – Territori i Republikës së Kosovës
- Tregu i Produktit – Përpunimi i Produkteve të naftës

<i>Identifikimi i ndërmarrjeve të cilat operojnë në tregun e përpunimit të produkteve të naftës</i>		<i>Struktura e tregut të ndërmarrjeve E përpunimit të produkteve të naftës</i>	<i>Pozita Dominuese >25% e tregut relevant</i>
1.	"INN-OIL-RECYCLING"SH.P.K.	52.80%	Pozite dominuese
2.	"KOSOVA REFINERY SH.P.K.	47.20%	Pozite dominuese
	GJITHSEJ:	100%	

Rekomandimet dhe mendimet profesionale

Autoriteti Kosovar i Konkurrencës , rekomandon Ministrin e Tregtisë dhe Industrisë për krijimin e një baze të të dhënave përmes të cilës do të bëjë grumbullimin e të dhënave nga subjektet afariste që mbajnë licencë për tregtimin dhe qarkullimin e derivateve të naftës në territorin e Republikës së Kosovës e cila do të jetë e disponueshme për institucionet përkatëse dhe rregullatoret e tregut.

Baza e formuar do të duhet të mundësojë monitorimin e të dhënave të mëposhtme:

- qarkullimi me shumicë i produkteve të naftës (në litra);
- të ardhurat nga shitja me shumicë e produkteve të naftës (në Euro);
- shitjet me pakicë të produkteve të naftës (në litra);
- të hyrat nga shitja me pakicë e produkteve të naftës (në Euro);
- numri i përgjithshëm i stacioneve të benzinës për kategori;

Hulumtimi i bërë nga
Autoriteti Kosovar i Konkurrencës për
TREGU I PRODUKTEVE FARMACEUTIKE

Bazuar në Ligjin nr. 04/L-190 për Produkte dhe Pajisje Medicinale dhe në aktet nënligjore që burojnë nga ky Ligj, fushes së zbatimit të Ligjit i nënshtrohen të gjitha autoritetet publike, ndërmarrjet publike dhe private si dhe personat juridik e fizik që merren me prodhimin, tregtimin e produkteve dhe pajisjeve medicinale si dhe aktivitetet e tjera të lidhura me to, produkteve të cilat përmbajnë substanca radioaktive apo që kanë të bëjnë me sigurinë e përdorimit të rrezatimit radioaktiv, preparateve imunologjike dhe derivateve të gjakut, gazi medicinal, preparateve vitaminoze, minerale, dhe herbale, preparateve dietale dhe kozmetike me veprim terapeutik, lëndëve të para për prodhimin e produkteve medicinale, dhe gjysëmprodukteve të produkteve medicinale.

Importi i produkteve farmaceutike dhe pajisjeve medicinale rregullohet me Ligjin për Produkte dhe Pajisje Medicinale si dhe normat tjera ligjore. AKPPM është përgjegjëse për mbrojtjen e jetës së njerëzve duke ofruar produkte dhe pajisje cilësore dhe të garantuara mjekësore, dhe shërbime të ndërlidhura me produktet dhe pajisjet mjekësore përmes licencimit të kompanive profesionale dhe individëve.

Struktura e tregut të produkteve farmaceutike varion, për pjesën e barnave 70%, pajisjet medicinale 30%.

Ky treg ka disa specifika që e veçojnë nga tregjet e tjera, për shkak të specifikave që ka kërkesa dhe oferta për këtë produkt. Ndryshe nga tregjet tjera, kërkesa për barna nuk përcaktohet drejtpërsëdrejti nga konsumatori (pacienti), por nga doktorët dhe në këtë mënyrë konsumatori nuk ka mundësi të bëjë zgjedhjen e tij bazuar në çmime më të lira dhe cilësi më të mirë, por si rregull ndjek udhëzimet e doktorit dhe pacientët nuk e kanë mundësinë të gjykojnë për zëvendësueshmërinë e produktit.

Në studimet e bera është konkluduar se ulja e çmimit për produktet xhenerike nuk funksionon dhe nuk ka evidenca se pas përfundimit të së drejtës monopol çmimet ulen. Shumë pacientë dhe doktorë nuk kanë të njëjtën sjellje ndaj produkteve të mbajtësit të markës dhe atij xhenerik duke i lënë çmimet e larta. Këto të fundit, jo në pak raste, kanë një ndikim të konsiderueshëm në konkurrencën apo deformimet e saj në treg.

Nga ana e ofertës, konkurrenca është e kufizuar për shkak të shkallës së lartë të fuqisë së tregut nga mbajtësit e patentave ku në treg kanë parimin e monopolistit për maksimizimin e të ardhurave.

Sipas AKPPM ka Monopol për një numër të caktuar të produkteve medicinale, për produktet që janë të patentuar (me patente ndërkombëtare për 10 vite nga zbulimi i barit) dhe për produktet që regjistrohen si të vetme për qarkullim në treg. Aktualisht kërkohet që vetëm barnat e regjistruara të operojnë në treg, andaj për një numër të konsiderueshëm në tregun përkatës janë të regjistruar vetëm nga një prodhues, ose dy prodhues, që krijon mundësinë e monopolit dhe ngritjen e çmimeve.

Agjencia për Produkte Medicinale e Kosovës (AKPPM), në kombinim me Doganat e Kosovës, kontrollon importin e produkteve farmaceutike dhe pajisjeve medicinale. Për importimin e këtyre produkteve kërkohet licenca valide për import.

Tregu i telekomunikacionit në Republikën e Kosovë ndahet 2 (dy) sektor:

- 1. Prodhimi dhe importimi i produkteve farmaceutike .***
- 2. Pajisjet medicinale***

1. Tregu Relevant:

- Tregu Gjeografik – Territori i Republikës së Kosovës
- Tregu i Produktit – Tregtia me shumicë e artikujve farmaceutikë

<i>Identifikimi i ndërmarrjeve të cilat operojnë në tregun TREGTIA ME SHUMICË E ARTIKUJVE FARMACEUTIKË</i>	<i>Struktura e tregut të ndërmarrjeve TREGTIA ME SHUMICË E ARTIKUJVE FARMACEUTIKË</i>	<i>Pozita Dominuese >25% e tregut relevant</i>
1. „Santefarm" Sh.p.k.	15.86%	Nuk ka PD
2. "ASGETO" SHPK.	11.09%	Nuk ka PD
3. N.T.P. " ICN & BM "	4.93%	Nuk ka PD
4. "EXCLUSIVE" SH.P.K	4.17%	Nuk ka PD
5. " BIO - PHARM " SH.P.K.	4.05%	Nuk ka PD
6. "Alk& Kos Pharmaceuticals" Sh.p.k.	3.97%	Nuk ka PD
7. "PHOENIX PHARMA" SH.P.K.	3.22%	Nuk ka PD
8. N.P.T. " XH. P. - DEA "	3.16%	Nuk ka PD
9. N.T.Sh.„Rimed"	3.00%	Nuk ka PD
10. " NIKA PHARM " SH.P.K.	2.76%	Nuk ka PD
11. "ALTUPHARMA PHARMACEUTICALS"SH.A.	2.46%	Nuk ka PD
12. " Liri - Med " SH.P.K.	2.30%	Nuk ka PD
13. " GENTIPHARM " SH.P.K.	2.24%	Nuk ka PD
14. N.T.SH."Koslabor"	2.05%	Nuk ka PD
15. "KEIS(KOSOVA EX.IMP.SUPPLY PHARMACEUT)"SH.P.K.	1.97%	Nuk ka PD
16. "PHARMA COMPANY" SH.P.K.	1.90%	Nuk ka PD
17. 39 Operator Tjerë Ekonomik	30.86%	Nuk ka PD
Gjithsej:	100%	

2. Tregu Relevant:

- Tregu Gjeografik – Territori i Republikës së Kosovës
- Tregu i Produktit – Tregtia me Pakice e Artikujve Farmaceutikë në Dyqane të Specializuara (Barnatore)

<i>Identifikimi i ndërmarrjeve të cilat operojnë në tregun TREGTIA ME PAKICE E ARTIKUJVE FARMACEUTIKË NË DYQANE TË SPECIALIZUARA (BARNATORE)</i>	<i>Struktura e tregut të ndërmarrjeve TREGTIA ME PAKICE E ARTIKUJVE FARMACEUTIKË NË DYQANE TË SPECIALIZUARA (BARNATORE)</i>	<i>Pozita Dominuese >25% e tregut relevant</i>
1. "INTERNATIONAL MEDICINE HOSPITAL"SH.P.K	30.43%	Pozite dominuese
2. N.P.T. "LM-KUSHTRIMII"	11.22%	Nuk ka PD
3. BARNATORE " REXALL "	10.18%	Nuk ka PD
4. "T- PHARM" SH.P.K.	8.74%	Nuk ka PD
5. N.P."BARKOS"	6.77%	Nuk ka PD

6.	N.T.P. ,, DIOR - PHARM "	6.03%	Nuk ka PD
7.	Kompania Farmaceutike "Gega -Pharm " Sh.p.k.	5.79%	Nuk ka PD
8.	B.P. " Blerta Pharm "	5.75%	Nuk ka PD
9.	N.T.P.Barnatore " Guri "	5.53%	Nuk ka PD
10.	N.T.P. " BESI "	4.92%	Nuk ka PD
11.	Barnatore " Aura "	4.64%	Nuk ka PD
	Gjithsej:	100%	

3. Tregu Relevant:

- Tregu Gjeografik – Territori i Republikës së Kosovës
- Tregu i Produktit – Tregtia me Pakicë e Artikujve Ortopedikë dhe Mjekësorë, në Dyqane të Specializuara

<i>Identifikimi i ndërmarrjeve të cilat operojnë në tregun TREGTIA ME PAKICË E ARTIKUJVE ORTOPEDIKË DHE MJEKËSORE, NË DYQANE TË SPECIALIZUARA</i>		<i>Struktura e tregut të ndërmarrjeve TREGTIA ME PAKICË E ARTIKUJVE ORTOPEDIKË DHE MJEKËSORE, NË DYQANE TË SPECIALIZUARA</i>		<i>Pozita Dominuese >25% e tregut relevant</i>	
1.	"MEDITECH" SH.P.K.	67.98%		Pozite dominuese	
2.	Ndërmarrje Tregtare "Valeriana"	7.14%		Nuk ka PD	
3.	N.T.SH. " Atom - Med "	6.53%		Nuk ka PD	
4.	N.T.P. " Joni "	5.28%		Nuk ka PD	
5.	N.T.P. " Amici "	4.81%		Nuk ka PD	
6.	N.T.SH. " AGS "	4.60%		Nuk ka PD	
7.	N.T. " Neki Dent"	3.66%		Nuk ka PD	
	Gjithsej:	100%			

4. Tregu Relevant:

- Tregu Gjeografik – Territori i Republikës së Kosovës
- Tregu i Produktit – Importi i Produkteve Farmaceutike

<i>Identifikimi i ndërmarrjeve të cilat operojnë në tregun TREGTIA IMPORTI I PRODUKTEVE FARMACEUTIKE</i>		<i>Struktura e tregut të ndërmarrjeve TREGTIA IMPORTI I PRODUKTEVE FARMACEUTIKE</i>		<i>Pozita Dominuese >25% e tregut relevant</i>	
1.	"SANTEFARM" SH.P.K.	17.31%		Nuk ka PD	
2.	"MEDITECH" SH.P.K.	11.07%		Nuk ka PD	
3.	QENDRA KLINIKE UNIVERSITARE E KOSOV	9.12%		Nuk ka PD	
4.	N.Q.BARNAVE,, ASGETO" SH.P.K.	7.92%		Nuk ka PD	
5.	"EXCLUSIV" SH.P.K.	4.35%		Nuk ka PD	
6.	" PHOENIX PHARMA " SH.P.K.	3.30%		Nuk ka PD	
7.	N.T.SH. "ITALMED"	2.16%		Nuk ka PD	
8.	"LIRI - MED" SH.P.K.	1.75%		Nuk ka PD	
9.	„ALTUPHARMA PHARMACEUTICALS" SH.A	1.52%		Nuk ka PD	
10.	N.T. FARM ITALIA	1.33%		Nuk ka PD	
11.	N.T.P. "ICN & BM"	1.24%		Nuk ka PD	

12.	MINISTRIA E SHËNDETËSISË	1.23%	Nuk ka PD
13	"PROMED" SH.P.K.	1.23%	Nuk ka PD
14.	"PHARMAPLUS" SH.P.K.	1.21%	Nuk ka PD
15.	" MARKETING & DISTRIBUTION " SH.P.K	1.12%	Nuk ka PD
16.	" FARMALOGIST CONNECT " D.O.O.	1.10%	Nuk ka PD
17.	N.T.SH. "FAUNA"	1.07%	Nuk ka PD
	128 Operator Tjerë Ekonomik	17.65%	

5. Tregu Relevant:

- Tregu Gjeografik – Territori i Republikës së Kosovës
- Tregu i Produktit – Prodhimi i Produkteve Bazë Farmaceutike

<i>Identifikimi i ndërmarrjeve të cilat operojnë në TREGUN PRODHIMI I PRODUKTEVE BAZË FARMACEUTIKE</i>		<i>Struktura e tregut të ndërmarrjeve PRODHIMI I PRODUKTEVE BAZË FARMACEUTIKE</i>	<i>Pozita Dominuese >25% e tregut relevant</i>
1.	N.P.T. " Trepfarm "	99%	Pozite dominuese
2.	GENTI pharm	1%	Nuk ka PD
3.	Prima pharm	0	Nuk ka PD

Rekomandimet dhe mendimet profesionale

Autoriteti Kosovar i Konkurrencës, rekomandon AKPPM për krijimin e një baze të të dhënave përmes të cilës do të bëje grumbullimin e të dhënave nga Operatorët Ekonomike që mbajnë licencë për tregtimin dhe qarkullimin e prodhimit, produkteve dhe pajisjeve farmaceutike në territorin e Republikës së Kosovës e cila do të jetë e disponueshme për institucionet përkatëse dhe rregullatorët e tregut.

AKK do të reagoj në rastet, kur operatorët ekonomik në mënyrë të bashkërenduar veprojnë ndërmjet veti në formë të koordinuar (bashkëpunim jo formal), apo përmes marrëveshjeve të ndaluara-karteleve, duke eliminuar efektet e konkurrencës për konsumatorët, institucionet publike (çmime më të ulëta, cilësi më të mirë, dhe mundësi zgjedhesh).

Autoriteti i Konkurrencës do të monitoron situatën në tregun e produkteve farmaceutike brenda kompetencave të tij dhe nëse gjen ndonjë parregullsi, do të reagoj sipas detyrës zyrtare

Hulumtimi i bërë nga
Autoriteti Kosovar i Konkurrencës për
TREGUN E TRANSPORTIT

Në këtë raport kemi paraqitur pjesën teorike dhe empirike, në zbatimin e Agjendës për Reforma Evropiane, kemi siguruar informacionet nga rregullatorët e ndryshëm të RKS dhe kemi bërë analizat ekonomike, statistikore dhe ligjore në tregjet që ka Monopol, si dhe pozitën e ndjeshme dominuese.

Në kuader të hulumtimit të **Tregut të Transportit**, Autoriteti Kosovar i Konkurrencës ka zhvilluar takime me Ministrinë e Infrastruktues (dikasterët përkatës) dhe rregullatorët. Kemi siguruar informacione se tregu i transportit në Kosovë ndahet në 3 (tre) lloje të transportit:

1. Transporti Ajrorë
2. Transporti Hekurudhorë
3. Transporti Rrugorë.

Këto 3 (tri) lloje të transportit i kemi zbërthyer edhe në nënkategori të tjera, si përshebull (shërbime dhe mallra).

Tregu i TRANSPORTIT në Republikën e Kosovë ndahet në 3 (TRE) lloje të transportit

- 6. Transporti Ajrorë**
- 7. Transporti Hekurudhorë**
- 8. Transporti Rrugorë**

Transporti ajrorë ndahet në nën kategori dhe sektor si:

- a. Nën kategoria e Shërbimeve ndahet në këto sektore:
 - i. Aeroporti
 - ii. Agjencionet turistike
 - iii. Agjencionet Kontraktuese për Transportin e Pasagjerëve

Transporti Hekurudhorë ndahet në nën kategori dhe sektor:

- b. Nën kategoria e Hekurudhave ndahet në këto sektore:
 - i. Transporti i mallrave dhe pasagjerëve
 - ii. Shërbimet

Transporti Rrugorë ndahet në nën kategori dhe sektor:

- c. Nën kategoria e Pasagjerëve ndahet në këto sektore:
 - i. Autobusët
 - ii. Taksi
- d. Nën kategoria e Mallrat në këtë sektor”
 - i. Transportuesit e Mallrave
- e. Nën kategoria e Shërbimeve ndahet në këto sektore:
 - i. Homologimi
 - ii. Kontrollat Teknike
 - iii. Servisimet e Automjeteve

Transporti Ajrorë, gjatë hulumtimit të këtij tregu kemi gjetur se nuk egziston asnjë avio kompani e cila është e regjistruar në Republikën e Kosovës, për ushtrimin veprimtarisë përkatëse ekonomike.

Meqenëse *transporti ajrorë* konsiderohet si një segment tejet i rëndësishëm në përbërjen e ekonomisë sonë vendore dhe mjaft profitabil, e kemi ndarë këtë lloj transporti edhe në nënkategori të shërbimeve dhe sektorëve e ilustruar në tabelën e lartëcekur.

Autoriteti Kosovar i Konkurrencës ka gjetur se në kuader të shërbimeve të *transportit ajrorë*, Aeroporti i Prishtinës luan një rrol kyç në këtë veprimtari ekonomike. Aeroporti i Prishtinës mbanë pozitën dominuese 100% të tregut përkatës, përkatësisht është Monopol natyrorë. Ai ofron shërbime infrastrukturore për klient në mënyrë që t'iu shërbej kërkesave publike, të biznesit, qeveritare dhe ushtarake të vendit.

Shërbimet e Aeroportit të Prishtinës janë si në vijim:

1. Shërbimi për procesimin e udhëtarëve
2. Informatat dhe valixhet e humbura dhe të gjetura
3. Shërbimi CIP dhe 17/02
4. Njësia Komerciale
5. Shërbimet Ramp
6. Mallërat
7. Njësia e Sigurimit dhe Skenimit
8. Kujdesi mjekësor
9. TIK2

Tregu i shitjeve të biletave ajrore, është mjaft konkurrues. Në Republikën e Kosovës janë qindra Agjencione Turistike të cilët ushtrojnë veprimtarinë e tyre ekonomike në tërë tregun gjeografik të Republikës së Kosovës. Gjatë analizimit të strukturës së tregut vlerësojmë se, vetëm një ndërmarrje mbanë Pozitën Dominuese. (shih Tabelt).

Në kuader të tregut të transportit përkatësisht të *Transportit Ajrorë*, kemi identifikuar edhe një nënkategori të tregut. Gjatë hulumtimit kemi evidentuar se disa agjencione turistike të cilat janë të regjistruara në Republikën e Kosovës, luajnë rolin e kontraktuesit të cilët marrin për obligim që ta bëjnë shitblerjen e biletave me një sasi dhe periudhë të caktuar dhe bëjnë kontraktimin e Avio kompanive të shteteve të tjera për ta kryer veprimtarinë ekonomike të *tregut të transportit ajrorë* për pasagjerët Kosovar. Në këtë shërbim kemi identifikuar një agjencion turistik, i cili mbanë Pozitën Dominuese afërsisht 90% dhe konkurrent potencial ka vetëm 2 (dy) kompani tjera. (shih Tabelat).

Transporti Hekurudhorë ndahet në kategorinë e hekurudhave, të cilat ndahen në sektor të transportit të mallrave dhe pasagjerëve si dhe shërbimeve.

Autoriteti, në tregun e transportit hekurudhorë ka identifikuar 2 (dy) kompani të cilat ushtrojnë veprimtarinë e tyre në transportin e mallrave dhe pasagjerëve. Vlenë të theksohet se në kuader të transportit të mallrave operojnë 2 operatorë ekonomik ndërsa në transportin e pasagjerëve operon vetëm një operatorë. Autoriteti konsideron se në transportin hekurudhorë të *pasagjerëve* një kompani mbanë pozitë dominuese 100% përkatësisht është Monopol në tregun përkatës, ndërsa në transportin

² <http://www.airportpristina.com/shq/services>

hekurudhorë të **mallrave** ekzistojnë 2(dy) kompani konkurrencte të cilat mbajnë pozita të ndjeshme dominuese.

Transporti hekurudhore përkatësisht mirëmbajtja, administrimi i infrastruktures dhe vijave hekurudhore behët vetëm nga një ndërmarrje publike, e cila sipas Autoritetit mbanë pozitë dominuese 100% apo është Monopol në tregun relevant. Ndërmarrja në fjalë është ndërmarrje publike, ku aksionari kryesore është Qeveria e Republikës së Kosovës.

Misioni i kësaj ndërmarrjeje Publike "INFRAKOS" është që të operoj rrjetin hekurudhor të Kosovës, t'i rris dhe mirëmbajë vijat hekurudhore për operim bazuar në standardet e Unionit Evropian, ofrimin e një rrjeti hekurudhor konkurrues, të qëndrueshëm dhe të suksesshëm në përputhje me nevojat e shoqërisë dhe ekonomisë së Kosovës.

Transporti rrugorë - Ndërmarrjet që bëjnë transportimin e pasagjerëve, gjegjësisht kompanitë e Autobusëve në këtë treg Autoriteti ka bërë hulumtime si dhe ka përcaktuar strukturën e tregut. Në këtë treg gjejmë se ka konkurrueshmëri. Për qëllimet e hulumtimit sa më real të tregut përkatës të transportit të pasagjerëve të autobusëve, Autoriteti ka analizuar këtë treg nëpër regjione të Republikës së Kosovës. Vërejmë se nga përpunimi i të dhënave dhe statistikave marrë nga rregullatorët si dhe nga terreni konkludojmë se nuk kemi kompani e cila ka pozitë dominuese prej 25% në tregun përkatës.

Transporti rrugorë - Ndërmarrjet që bëjnë transportimin e pasagjerëve gjegjësisht kompanitë e TAKSIVE, sipas hulumtimit të autoritetit bazuar në të dhënat statistikore dhe strukturën e tregut gjejmë se ekziston një treg me konkurrueshmëri të konsiderueshme ndërmjet tyre, ndërsa sa i përket përcaktimit më real të strukturës së tregut, Autoriteti hulumtimet e veta i ka bërë veq e veq në secilin regjion të Republikës së Kosovës, për identifikimin e të gjithë operatorëve ekonomik të cilët e veprojnë në tregun përkatës. (shih Tabelat)

Transporti multi-modal - në Republikën e Kosovës nuk është i plotë për shkak të relievit të vendit në të cilin nuk kemi shtrirje detare apo rrjedhje të lumenjëve mbi të cilët do të lundronin anijet për transportimin e njerëzve dhe mallrave, megjithëse ky transport është ndër më të lirët. Megjithatë gjejmë se transporti i mallrave në vend dhe jo vetëm, realizohet përmes transportit ajror, rrugor dhe hekurudhor. Andaj edhe në kete transport vlen te theksohet se ka konkurrencte te mjaftueshme edhe pse konsiderojmë që, ky sektor është në zhvillim e sipër.

Transporti rrugorë përkatësisht të **ofrimi i shërbimeve**, Autoriteti Kosovar i Konkurrencës ka analizuar dhe përcaktuar tregun përkatës në 3 lloje të shërbimeve:

1. Homologimi i automjeteve
2. Kontrolli Teknik i Automjeteve
3. Servisimi i automjeteve

Në bashkëpunim të ngushtë me rregullatorët tjerë që mbikqyrin dhe kontrollojnë këto tregje kemi identifikuar pozitën e tyre dominuese dhe monopoliste. Në Republikën e Kosovës, përkatësisht në ofrimin e shërbimit të Homologimit, Autoriteti konkludon se egziston vetëm një operator ekonomik në tërë Kosovën që ofron këtë shërbim i cili mbanë 100% pozitë dominuese përkatësisht Monopol natyrorë.

Operatori ekonomik Qendra e Automjeteve të Kosovës apo Eurolab është i vetmi operatorë privat që ka Monopol në ofrimin e shërbimit të Homologimit. Njëkohësisht Autoriteti Kosovar i Konkurrencës është

duke e trajtuar si lëndë të veçantë çështjen e Homologimit dhe pritet që të jep një verdikt final rreth veprimeve të mëtutjeshme karrshi kësaj çështjeje.

Ndërsa sa i përket transportit rrugor të tregut relevant në Republikën e Kosovës ka shumë operator ekonomik që zhvillojnë aktivitetin e tyre në këtë sektor i cili duket mjaft konkurrues dhe se nuk kemi identifikuar ndërmarrje në pozite dominuese.

Siq u cek edhe më lartë, Republika e Kosovës, sikur në transportin e pasagjerëve po ashtu edhe në atë të mallrave ende nuk ka Avio-Kompani vendore për qëllim të transportit, sidoqoftë ky sektor zhvillohet vetëm përmes kontraktimeve të Avio-Kompanive të jashtme.

Tregu Relevant:

- Tregu Gjeografik – REPUBLIKA E KOSOVËS
- Tregu i Produktit – TRANSPORTI AJRORË - SHËRBIMET E AEROPORTIT

<i>Identifikimi i ndërmarrjeve të cilat operojnë në tregun e SHËRBIMEVE TË AEROPORTIT</i>	<i>Struktura e tregut të ndërmarrjeve SHËRBIME TË AEROPORTIT</i>	<i>Pozita Dominuese >25% e tregut relevant</i>
1. Aeroporti ADEM JASHARI (LIMAK)	100%	MONOPOL

Tregu Relevant:

- Tregu Gjeografik – REPUBLIKA E KOSOVËS
- Tregu i Produktit – TRANSPORTI AJRORË – KONTRAKTIMET E AVIO-KOMPANIVE

<i>Identifikimi i ndërmarrjeve të cilat operojnë në tregun E KONTRAKTIMEVE TE AVIO KOMPANIVE</i>	<i>Struktura e tregut të ndërmarrjeve E KONTRAKTIMEVE TE AVION KOMPANIVE</i>	<i>Pozita Dominuese >25% e tregut relevant</i>
1. TAK „Kosova Airlines-KSA“	87.73%	KA PD
2. „ Air Prishtina " Sh.p.k.	8.22%	NUK KA PD
3. Turkish Airlines Kosovo Branch	4.35%	NUK KA PD

Tregu Relevant:

- Tregu Gjeografik – REPUBLIKA E KOSOVËS
- Tregu i Produktit – TRANSPORTI AJRORË - SHITJET E BILETAVE TURISTIKE AJRORE

<i>Identifikimi i ndërmarrjeve te cilat operojnë në tregun E SHITJEVE TE BILETAVE TURISTIKE AJRORE</i>	<i>Struktura e tregut te ndërmarrjeve E SHITJEVE TE BILETAVE TURISTIKE AJRORE</i>	<i>Pozita Dominuese >25% e tregut relevant</i>
1. TAK „Kosova Airlines-KSA“	37.46%	KA PD
2. " MALËSIA Reisen " SH.P.K.	12.66%	NUK KA PD
3. " Kosova Airways.com " SH.P.K.	8.45%	NUK KA PD
4. "Altavia Travel Sh.p.k."	4.62%	NUK KA PD
5. N.P.SH." TRAVEL AGENCY FIBULA "	3.82%	NUK KA PD
6. „ Air Prishtina " Sh.p.k.	3.59%	NUK KA PD
7. "ALBTOURS VAS TOUROPERATOR" SH.P.K.	3.52%	NUK KA PD
8. " SAVATOURS " SH.P.K.	2.99%	NUK KA PD
9. NTSH „ Eurokoha -Reisen“	2.71%	NUK KA PD

Tregu Relevant:

- Tregu Gjeografik – **REPUBLIKA E KOSOVËS**
- Tregu i Produktit – **TRANSPORTI HEKURUDHORË**

<i>Identifikimi i ndërmarrjeve të cilat operojnë në tregun e SHËRBIMEVE TE TRANSPORTIT HEKURUDHOR - PASAGJERET</i>		<i>struktura e tregut të ndërmarrjeve SHËRBIMEVE TE TRANSPORTIT HEKURUDHORE - PASAGJEREVE</i>	<i>Pozita Dominuese >25% e tregut relevant</i>
1.	TRAINKOS	100%	MONOPOL
<i>identifikimi i ndërmarrjeve të cilat operojnë në tregun e SHËRBIMEVE TE TRANSPORTIT HEKURUDHOR -MALLRAT</i>		<i>struktura e tregut të ndërmarrjeve SHËRBIMEVE TE TRANSPORTIT - MALLRAT</i>	<i>Pozita Dominuese >25% e tregut relevant</i>
1.	TRAINKOS	33.02%	KA PD
2.	RAILTRANS	66.98%	KA PD

Tregu Relevant:

- Tregu Gjeografik – **REPUBLIKA E KOSOVËS**
- Tregu i Produktit – **TRANSPORTI HEKURUDHORË –SHËRBIMET E HEKURUDHAVE**

<i>identifikimi i ndërmarrjeve të cilat operojnë në tregun e SHËRBIMET E HEKURUDHAVE</i>		<i>struktura e tregut të ndërmarrjeve SHËRBIMET E HEKURUDHAVE</i>	<i>Pozita Dominuese >25% e tregut relevant</i>
1.	INFRAKOS	100%	MONOPOL

Tregu Relevant:

- Tregu Gjeografik – **REPUBLIKA E KOSOVËS**
 - o **REGJIONI I PRISHTINËS**
 - o **REGJIONI I MITROVICËS**
 - o **REGJIONI I GJILANIT**
 - o **REGJIONI I PRIZRENIT**
 - o **REGJIONI I PEJËS**
 - o **REGJIONI FERIZAJIT**
 - o **REGJIONI I GJAKOVËS**
- Tregu i Produktit – **TRANSPORTI RRUGORË –BARTJA E PASAGJERËVE ME AUTOBUS**

REGJIONI I PRISHTINËS			
<i>identifikimi i ndërmarrjeve të cilat operojnë në tregun BARTJEN E PASAGJEREVE ME AUTOBUS</i>		<i>struktura e tregut të ndërmarrjeve BARTJEN E PASAGJEREVE ME AUTOBUS</i>	<i>Pozita Dominuese >25% e tregut relevant</i>
1.	" Barileva Turist " SH.P.K.	23.181%	NUK KA PD
2.	"Autotransporti" Sh.a.	9.714%	NUK KA PD
3.	N.T.SH."SHARR TRAVEL "	8.108%	NUK KA PD
4.	" 24 Yjet " Sh.a.	4.857%	NUK KA PD
5.	N.P.K. " TRAFIKU URBAN " SH.A.	3.333%	NUK KA PD
6.	" ADIO " SH.P.K.	3.084%	NUK KA PD
7.	N.T.Sh. " Barileva Turist "	2.672%	NUK KA PD
8.	N.T.SH."KOSOVA TURIST"	2.630%	NUK KA PD
9.	" TURKER LOJSTIK " SH.P.K.	2.525%	NUK KA PD
10.	N. T. Sh. " VËLLËZERIT THAQI "	2.324%	NUK KA PD
11.	N.SH.T. " FESTIMI - TOURS "	2.315%	NUK KA PD

12.	N.T.Sh.,,Fadili Tours"	2.263%	NUK KA PD
13.	N.T. " Qendra 2 " Sh.p.k.	2.109%	NUK KA PD
14.	Prishtina Sh.p.k.	2.025%	NUK KA PD

REGJIONI I MITROVICËS

<i>Identifikimi i ndërmarrjeve te cilat operojnë në tregun BARTJEN E PASAGJEREVE ME AUTOBUS</i>		<i>Struktura e tregut te ndërmarrjeve BARTJEN E PASAGJEREVE ME AUTOBUS</i>	<i>Pozita Dominuese >25% e tregut relevant</i>
1.	A.T. " Loshi Reisen "	19.168%	NUK KA PD
2.	N.P.T. ARIANI	8.488%	NUK KA PD
3.	N.P.T.,, Albani"	7.852%	NUK KA PD
4.	T.P.,, KOLAŠIN PREVOZ "	6.949%	NUK KA PD
5.	N.P.T."Labinoti"	5.888%	NUK KA PD
6.	N.P.T. " UNION "	5.784%	NUK KA PD
7.	K.T.U. KOSOVATRANS	4.464%	NUK KA PD
8.	"Sion Reisen " SH.P.K.	3.815%	NUK KA PD
9.	N.T.SH. "Albakos "	3.779%	NUK KA PD
10.	NTPSH "LINDI TOURS"	3.262%	NUK KA PD
11.	N.T.SH. " Vellezërit Rustemi "	2.767%	NUK KA PD
12.	N.SH. "SCANDIBUSS"	2.727%	NUK KA PD
13.	N.T.P.,,Qendrimi Tours "	2.518%	NUK KA PD
14.	N.T.T. " Memi Reisen "	2.499%	NUK KA PD
15.	N.P.T. " Andi "	2.479%	NUK KA PD
16.	N.T.,,Bare Tours"	2.436%	NUK KA PD
17.	N.T."ZEKAJ TURS"	2.413%	NUK KA PD

REGJIONI I GJILANIT

<i>Identifikimi i ndërmarrjeve te cilat operojnë në tregun BARTJEN E PASAGJEREVE ME AUTOBUS</i>		<i>Struktura e tregut te ndërmarrjeve BARTJEN E PASAGJEREVE ME AUTOBUS</i>	<i>Pozita Dominuese >25% e tregut relevant</i>
1.	,,M & B Company" Sh.p.k.	68.686%	KA PD
2.	"Merkatori" SH.A.	4.764%	NUK KA PD
3.	"MAXHARI TOURS " SH.P.K.	3.991%	NUK KA PD
4.	N.P.T. " Alp - Commerc "	2.904%	NUK KA PD
5.	N.T. " Egnatia "	2.770%	NUK KA PD
6.	" ZHEGRA-TRANS " SH.P.K	2.296%	NUK KA PD

REGJIONI I PRIZRENIT

<i>Identifikimi i ndërmarrjeve te cilat operojnë në tregun BARTJEN E PASAGJEREVE ME AUTOBUS</i>		<i>struktura e tregut te ndërmarrjeve BARTJEN E PASAGJEREVE ME AUTOBUS</i>	<i>Pozita Dominuese >25% e tregut Srelevant</i>
1.	N.Tsh. " Shpejtimi "	13.715%	NUK KA PD
2.	N.T.T. " Zhur Tours "	10.942%	NUK KA PD
3.	N.T."ATMAXHA-TRANS"	9.046%	NUK KA PD
4.	N.T.",,Aroma Reisen"	6.207%	NUK KA PD
5.	N.T.T.Sh. ,,Tosa"	4.745%	NUK KA PD
6.	N.T.U. KOSOVATRANS	4.571%	NUK KA PD
7.	NTT. " Polluzha - Tours "	3.455%	NUK KA PD

8.	NTT,,Dardani"	3.270%	NUK KA PD
9.	N.T."Bres Tours"	2.583%	NUK KA PD
10.	N.T.T.,,Jeta"	2.450%	NUK KA PD

REGJIONI I PEJËS

<i>identifikimi i ndërmarrjeve te cilat operojnë në tregun BARTJEN E PASAGJEREVE ME AUTOBUS</i>		<i>struktura e tregut te ndërmarrjeve BARTJEN E PASAGJEREVE ME AUTOBUS</i>	<i>Pozita Dominuese >25% e tregut relevant</i>
1.	N.T.SH. "AIR ZEKAJ TOURS "	24.472%	NUK KA PD
2.	N.P.SH. " MONIKA "	10.044%	NUK KA PD
3.	N.T.T. "Pranvera"	5.907%	NUK KA PD
4.	N.T.P. " Miroci - Reiesen "	4.999%	NUK KA PD
5.	" ENDRITI " SH.P.K.	4.637%	NUK KA PD
6.	N.T.SH. " GJOCAJ TOURS "	4.551%	NUK KA PD
7.	N.T.P. "Niku Tours "	3.634%	NUK KA PD
8.	N.P.T." KOHA TOURS "	3.318%	NUK KA PD
9.	N.T.SH. " MENDI "	3.286%	NUK KA PD
10.	" KE LUANI " SH.P.K.	2.243%	NUK KA PD
11.	Ndërmarrje T. e Udhëtareve " Orbita Tours"	2.227%	NUK KA PD

REGJIONI I FERIZAJIT

<i>identifikimi i ndërmarrjeve te cilat operojnë në tregun BARTJEN E PASAGJEREVE ME AUTOBUS</i>		<i>struktura e tregut te ndërmarrjeve BARTJEN E PASAGJEREVE ME AUTOBUS</i>	<i>Pozita Dominuese >25% e tregut relevant</i>
1.	"Endriti"Sh.p.k	34.178%	KA PD
2.	" ARDITI TOURS " SH.P.K.	16.369%	NUK KA PD
3.	P.P. " Tandems "	10.486%	NUK KA PD
4.	N.P.L."STACIONI AUTOBUSËVE"SH.A	7.322%	NUK KA PD
5.	Ndërmarrja Transportuese Shërbyese " Beka"	4.935%	NUK KA PD
6.	Ndërmarrja Transportuese "Elita Tours"	3.986%	NUK KA PD
7.	N.T.P. " Fershped "	2.360%	NUK KA PD
8.	NTP,,Azizi"	2.210%	NUK KA PD
9.	NT "Arbeni Tours"	2.139%	NUK KA PD

REGJIONI I GJAKOVËS

<i>identifikimi i ndërmarrjeve te cilat operojnë në tregun BARTJEN E PASAGJEREVE ME AUTOBUS</i>		<i>struktura e tregut te ndërmarrjeve BARTJEN E PASAGJEREVE ME AUTOBUS</i>	<i>Pozita Dominuese >25% e tregut relevant</i>
1.	NTP,, Meti - Comerc - H " Sh.p.k.	13.338%	NUK KA PD
2.	N.P.T."Armend Tours"	11.243%	NUK KA PD
3.	N.T. "SHPATTURS"	9.143%	NUK KA PD
4.	N.T.Sh.,, Gramozi Trade "	8.788%	NUK KA PD
5.	N.T.P."METI-COMERC"SH.P.K	7.767%	NUK KA PD
6.	N.P.T. "Kushtrimi NM I"	7.014%	NUK KA PD
7.	N.P.T. "Bledi"	6.643%	NUK KA PD
8.	N.P.T. " Cali"	5.299%	NUK KA PD

9.	N.P.SH. " Dreni "	4.829%	NUK KA PD
10.	N.T. " Edonisi Tours "	4.520%	NUK KA PD
11.	N.T.P. " Çlirimi "	4.450%	NUK KA PD
12.	N.T.SH. 'ALBI'	3.649%	NUK KA PD
13.	N.P.SH." YLLI "	3.552%	NUK KA PD
14.	NT „ Ekremi Tours "	2.935%	NUK KA PD
15.	N.T.SH."ALPET-REISEN"	2.215%	NUK KA PD
16.	" ERBLINI " SH.P.K.	2.127%	NUK KA PD

Tregu Relevant:

- Tregu Gjeografik – **REPUBLIKA E KOSOVËS**
 - o **REGJIONI I PRISHTINËS**
 - o **REGJIONI I MITROVICËS**
 - o **REGJIONI I GJILANIT**
 - o **REGJIONI I PRIZRENIT**
 - o **REGJIONI I PEJËS**
 - o **REGJIONI I FERIZAJIT**
 - o **REGJIONI I GJAKOVËS**
- Tregu i Produktit – **TRANSPORTI RRUGORË –SHËRBIMET E TAKSIVE**

REGJIONI I PRISHTINËS			
<i>Identifikimi i ndërmarrjeve te cilat operojnë në tregun SHËRBIMET E TAKSIVE</i>	<i>struktura e tregut te ndërmarrjeve SHËRBIMET E TAKSIVE</i>	<i>Pozita Dominuese >25% e tregut relevant</i>	
1.	" Golden Taxi " SH.P.K.	13.62%	NUK KA PD
2.	Radio Taxi " Roberti "	13.32%	NUK KA PD
3.	Radio Taxi „Geti"	11.22%	NUK KA PD
4.	Ndërmarja Shërbyese " E - Victory "	10.75%	NUK KA PD
5.	Taxi Group 51 SH.P.K.	9.51%	NUK KA PD
6.	N.SH.T. " ASI RADIO TAXI "	6.84%	NUK KA PD
7.	Radio Taxi " Dallas"	6.43%	NUK KA PD
8.	N.SH. " LINORI "	5.71%	NUK KA PD
9.	" ELM GROUP " Sh.p.k.	3.66%	NUK KA PD
10.	KOMBI TAXI ZORAN SLAVIC	2.79%	NUK KA PD

REGJIONI I MITROVICËS			
<i>identifikimi i ndërmarrjeve te cilat operojnë në tregun SHËRBIMET E TAKSIVE</i>	<i>struktura e tregut te ndërmarrjeve SHËRBIMET E TAKSIVE</i>	<i>Pozita Dominuese >25% e tregut relevant</i>	
1.	"KALTRINA"SH.P.K.	21.85%	NUK KA PD
2.	N.SH. "SPEED"	15.45%	NUK KA PD
3.	N.SH. Radio Taksi " Red"	8.86%	NUK KA PD
4.	N.SH."ERA"	7.01%	NUK KA PD
5.	LEONARD TAHIRI & ORTAKU O.P.	6.22%	NUK KA PD
6.	N.SH. " Forca "	5.57%	NUK KA PD
7.	Auto Taxi Fahri Salihu	5.22%	NUK KA PD
8.	N.Sh. " City Taxi "	5.10%	NUK KA PD
9.	N.P.Sh.„Trepça"	4.68%	NUK KA PD
10.	N.SH.T. Radio Taxi " GRANITI "	2.90%	NUK KA PD

REGJIONI I GJILANIT

<i>Identifikimi i ndërmarrjeve të cilat operojnë në tregun SHËRBIMET E TAKSIVE</i>		<i>Struktura e tregut të ndërmarrjeve SHËRBIMET E TAKSIVE</i>	<i>Pozita Dominuese >25% e tregut relevant</i>
1.	"Shaqa" Sh.p.k.	81.86%	KA PD
2.	Ndërmarrja Private Radio Taxi „Luli"	9.30%	NUK KA PD
3.	N.SH.T. „PËRLEPNICA - TRANS "	1.25%	NUK KA PD
4.	N.T.SH. "YLLI TRANS"	1.06%	NUK KA PD

REGJIONI I PRIZRENIT

<i>Identifikimi i ndërmarrjeve të cilat operojnë në tregun SHËRBIMET E TAKSIVE</i>		<i>Struktura e tregut të ndërmarrjeve SHËRBIMET E TAKSIVE</i>	<i>Pozita Dominuese >25% e tregut relevant</i>
1.	N.SH. " Radio Blue Taxi "	17.56%	NUK KA PD
2.	N.SH. RADIO-TAXI „O.K."	11.24%	NUK KA PD
3.	N.T."GRNCARE TOURS"	6.01%	NUK KA PD
4.	N.SH.P. Radiotaxi " Fortuna "	5.18%	NUK KA PD
5.	N.T.T.,„Shala Trans"	5.09%	NUK KA PD
6.	Agjensioni Turistik " Royal Travel "	4.79%	NUK KA PD
7.	N.SH. "RADIO TAXI ONLINE"	3.04%	NUK KA PD

REGJIONI I PEJËS

<i>Identifikimi i ndërmarrjeve të cilat operojnë në tregun SHËRBIMET E TAKSIVE</i>		<i>Struktura e tregut të ndërmarrjeve SHËRBIMET E TAKSIVE</i>	<i>Pozita Dominuese >25% e tregut relevant</i>
1.	" LONDON TAXI " SH.P.K.	46.65%	KA PD
2.	RADIO TAXI " BEKA " SH.P.K.	20.98%	NUK KA PD
3.	N.SH. RADIO TAXI " BEKA - PEJË "	17.19%	NUK KA PD
4.	" Radio Taxi NJACI " SH.P.K.	5.45%	NUK KA PD
5.	N.SH."RADIO TAXI-VIP"	2.89%	NUK KA PD
6.	D.P.T." D - MARKET "	2.16%	NUK KA PD

REGJIONI I FERIZAJIT

<i>Identifikimi i ndërmarrjeve të cilat operojnë në tregun SHËRBIMET E TAKSIVE</i>		<i>Struktura e tregut të ndërmarrjeve SHËRBIMET E TAKSIVE</i>	<i>Pozita Dominuese >25% e tregut relevant</i>
1.	N.SH. Radio Taxi " Europa "	19.69%	NUK KA PD
2.	Auto Taxi Fatmir Kashtanjeva	17.16%	NUK KA PD
3.	Radio Taxi „Vala"	12.47%	NUK KA PD
4.	N.T."FLAMURI-TOURS"	8.92%	NUK KA PD
5.	N.SH. " Glloboçica "	7.43%	NUK KA PD
6.	AUTO TAXI ENVER IBRAHIMI	4.93%	NUK KA PD
7.	MINIBUS "KEQA"	4.16%	NUK KA PD
8.	Kombi Taxi Rufki Livoreka	2.74%	NUK KA PD
9.	Gramoz Bekteshi B.I.	2.18%	NUK KA PD
10.	Kombi - Taxi Hesat Mulaku	2.06%	NUK KA PD
11.	Auto Taxi Luan Kashtanjeva	2.00%	NUK KA PD

REGJIONI I GJAKOVËS

<i>Identifikimi i ndërmarrjeve të cilat operojnë në tregun SHËRBIMET E TAKSIVE</i>		<i>Struktura e tregut të ndërmarrjeve SHËRBIMET E TAKSIVE</i>	<i>Pozita Dominuese >25% e tregut relevant</i>
1.	N.SH.T."RADIO TAXI STAR"	49.76%	KA PD
2.	N.T.SH."TOP"	21.55%	NUK KA PD
3.	"N.T.Sh.""Arti - Taxi""	8.05%	NUK KA PD
4.	Auto Taxi BLERAT TANUSHI	2.56%	NUK KA PD
5.	Auto Taxi BLENDOR MAKSUTI	2.54%	NUK KA PD
6.	Auto - Taxi Agron Gola	2.44%	NUK KA PD

Tregu Relevant:

- Tregu Gjeografik – **REPUBLIKA E KOSOVËS**
- Tregu i Produktit – **TRANSPORTI RRUGORË- TRANSPORTUESIT E MALLRAVE**

<i>Identifikimi i ndërmarrjeve të cilat operojnë në tregun e TRANSPORTUESVE TE MALLRAVE</i>		<i>struktura e tregut te ndërmarrjeve TRANSPORTUES TE MALLRAVE</i>	<i>Pozita Dominuese >25% e tregut relevant</i>
1.	" Euro Star " SH.P.K.	13.09%	NUK KA PD
2.	" FERTRANS " SH.P.K.	11.29%	NUK KA PD
3.	N.T.SH.DURIMI TRANS"	8.29%	NUK KA PD
4.	" INTERCARGO " SH.P.K.	7.23%	NUK KA PD
5.	" PRINCE " SH.P.K.	6.15%	NUK KA PD
6.	" Railtrans " L.L.C.	4.18%	NUK KA PD
7.	N.P." NEXT MARKET "	3.51%	NUK KA PD
8.	" PRO TRANSPORT " SH.P.K.	3.17%	NUK KA PD
9.	" Star Trans " SH.P.K.	3.03%	NUK KA PD
10.	Intereuropa Kosova L.L.C.	3.00%	NUK KA PD
11.	N.T.T.,„Fershped - VM"	2.40%	NUK KA PD

Tregu Relevant:

- Tregu Gjeografik – **REPUBLIKA E KOSOVËS**
- Tregu i Produktit – **TRANSPORTI RRUGORË- SERVISIMET E AUTOMJETEVE**

<i>Identifikimi i ndërmarrjeve te cilat operojnë në tregun e SËRVISIMEVE TË AUTOMJETEVE</i>		<i>Struktura e tregut te ndërmarrjeve SËRVISIMIT E AUTOMJETEVE</i>	<i>Pozita Dominuese >25% e tregut relevant</i>
1.	" A.S. ALBERTI " SH.P.K.	9.72%	NUK KA PD
2.	" Auto Mita " SH.P.K.	6.46%	NUK KA PD
3.	N.P.SH."ALLMAKES GLOBAL SERVICES"	5.11%	NUK KA PD
4.	" ARRBORA " SH.P.K.	4.79%	NUK KA PD
5.	" AVATAR " SH.P.K.	3.77%	NUK KA PD
6.	" Auto Kaçandolli " SH.P.K.	3.56%	NUK KA PD
7.	N.T.Sh. Auto-Sallon „Endriti"	2.53%	NUK KA PD
8.	KOSOVA MOTORS J.S.C.	2.41%	NUK KA PD
9.	" AS PRISHTINA " SH.P.K.	2.37%	NUK KA PD
10.	N.T.P " VSM"	2.32%	NUK KA PD

Tregu Relevant:

- Tregu Gjeografik – REPUBLIKA E KOSOVËS
 - o REGJIONI I PRISHTINËS
 - o REGJIONI I MITROVICËS
 - o REGJIONI GJILANIT
 - o REGJIONI I PRIZRENIT
 - o REGJIONI I PEJËS
 - o REGJIONI FERIZAJIT
 - o REGJIONI I GJAKOVËS
- Tregu i Produktit – TRANSPORTI RRUGORË –KONTROLLAT TEKNIKE

REGJIONI I PRISHTINËS		
<i>Identifikimi i ndërmarrjeve të cilat operojnë në tregun KONTROLLIMEVE TEKNIKE</i>	<i>Struktura e tregut të ndërmarrjeve KONTROLLIMEVE TEKNIKE</i>	<i>Pozita Dominuese >25% e tregut relevant</i>
1. N.T.SH. "MONTING "	40.96%	KA PD
2. N.SH. " ETL - KOSOVA "	10.35%	NUK KA PD
3. " SHAR " SH.P.K.	7.23%	NUK KA PD
4. " HAM GROUP " SH.P.K.	6.02%	NUK KA PD
5. " PROLAB " SH.P.K.	3.97%	NUK KA PD
6. „Saybolt Pan Adriatika" d.o.o.-Pred. Kosovo	3.96%	NUK KA PD
7. " VLLEZRIT MUSTAFA " SH.P.K.	2.57%	NUK KA PD
8. " ADRIAINSPEKT KOSOVA " SH.P.K.	2.53%	NUK KA PD
9. " PMB Global " SH.P.K.	2.17%	NUK KA PD

REGJIONI I MITROVICËS		
<i>Identifikimi i ndërmarrjeve të cilat operojnë në tregun KONTROLLIMEVE TEKNIKE</i>	<i>Struktura e tregut të ndërmarrjeve KONTROLLIMEVE TEKNIKE</i>	<i>Pozita Dominuese >25% e tregut relevant</i>
1. "FIBERGLASS KOSOVA "SH.P.K.	44.36%	KA PD
2. N.P.SH. " SKAB "	27.41%	KA PD
3. " SKAB GROUP " SH.P.K.	11.91%	NUK KA PD
4. NSH „ Agroni "	7.57%	NUK KA PD
5. N.P.SH. NORI -GR "	6.21%	NUK KA PD
6. N.SH. " Ylberi. "	2.36%	NUK KA PD

REGJIONI I GJILANIT		
<i>Identifikimi i ndërmarrjeve të cilat operojnë në tregun KONTROLLIMEVE TEKNIKE</i>	<i>Struktura e tregut të ndërmarrjeve KONTROLLIMEVE TEKNIKE</i>	<i>Pozita Dominuese >25% e tregut relevant</i>
1. " K E A " SH.P.K.	23.82%	NUK KA PD
2. N.SH.P. "ISTRIA"	22.16%	NUK KA PD
3. N.T.P." NUHA "	21.20%	NUK KA PD
4. N.T.SH. " EUROPA "	11.34%	NUK KA PD
5. IMN " Test - Beton " SH.P.K.	9.95%	NUK KA PD
6. N.SH. "J-E-K"	9.65%	NUK KA PD

REGJIONI I PRIZRENIT

<i>Identifikimi i ndërmarrjeve të cilat operojnë në tregun KONTROLLIMEVE TEKNIKE</i>	<i>Struktura e tregut të ndërmarrjeve KONTROLLIMEVE TEKNIKE</i>	<i>Pozita Dominuese >25% e tregut relevant</i>
1. "MODERNE"SH.P.K.	31.63%	KA PD
2. "REBEGI" SH.P.K.	18.37%	NUK KA PD
3. FATI SH.P.K.	13.38%	NUK KA PD
4. N.P.Sh.,,Krasniqi"	11.00%	NUK KA PD
5. N.SH."TEST&ING"	10.33%	NUK KA PD
6. N.T.Sh. " Besi "	7.09%	NUK KA PD
7. NSHT"EURO FOOD-REMONT SERVISI"SHPK	3.39%	NUK KA PD

REGJIONI I PEJËS

<i>Identifikimi i ndërmarrjeve të cilat operojnë në tregun KONTROLLIMEVE TEKNIKE</i>	<i>Struktura e tregut të ndërmarrjeve KONTROLLIMEVE TEKNIKE</i>	<i>Pozita Dominuese >25% e tregut relevant</i>
1. N.SH. " MEGA "	84.84%	KA PD
2. N.T.SH. "Teuta AG"	3.92%	NUK KA PD
3. N.T.SH. " Tekniku "	3.52%	NUK KA PD
4. " Auto - Commerce " SH.P.K.	3.02%	NUK KA PD

REGJIONI I FERIZAJIT

<i>Identifikimi i ndërmarrjeve të cilat operojnë në tregun KONTROLLIMEVE TEKNIKE</i>	<i>Struktura e tregut të ndërmarrjeve KONTROLLIMEVE TEKNIKE</i>	<i>Pozita Dominuese >25% e tregut relevant</i>
1. " LLF CONTROL " SH. P.K.	33.33%	KA PD
2. N.SH. " Real "	25.11%	KA PD
3. N.T.P. " Auto Atlas "	18.31%	NUK KA PD
4. "TOP"SH.P.K.	10.45%	NUK KA PD
5. " FERTEST " SH.P.K.	9.61%	NUK KA PD
6. N.SH."Kriska 9001"	3.20%	NUK KA PD

REGJIONI I GJAKOVËS

<i>Identifikimi i ndërmarrjeve të cilat operojnë në tregun KONTROLLIMEVE TEKNIKE</i>	<i>Struktura e tregut të ndërmarrjeve KONTROLLIMEVE TEKNIKE</i>	<i>Pozita Dominuese >25% e tregut relevant</i>
1. N.Sh.,,Leka" Sh.p.k.	30.49%	KA PD
2. NTSH,, Palma -P.M. " Sh.p.k.	19.17%	NUK KA PD
3. INSTITUTI PËR HULUMTIM DHE ANALIZA "LEKA-GAS"SH.P.K.	16.42%	NUK KA PD
4. " Autosistem " Sh.p.k.	13.30%	NUK KA PD
5. " EUROSISTEM " SH.P.K.	12.15%	NUK KA PD
6. N.SH. " AL-ING "	4.79%	NUK KA PD

Tregu Relevant:

- Tregu Gjeografik – **REPUBLIKA E KOSOVËS**
- Tregu i Produktit – **TRANSPORTI RRUGORË- HOMOLOGIMI I AUTOMJETEVE**

<i>Identifikimi i ndërmarrjeve të cilat operojnë në tregun e HOMOLOGIMIT TË AUTOMJETEVE</i>	<i>struktura e tregut të ndërmarrjeve HOMOLOGIMIT TË AUTOMJETEVE</i>	<i>Pozita Dominuese >25% e tregut relevant</i>
1. " EUROLAB " SH.P.K.	100%	MONOPOL

Rekomandimet dhe mendimi profesional

Konsiderojmë se, tregu i transportit i ndarë në 3 lloje të tregjeve, Ajrore, Hekurudhorë dhe Rrugorë ka një përfshirje të gjerë ekonomike në Republikën e Kosovës, në të cilin ushtrohen aktivitetete të ndryshme ekonomike nga operatorët përkatës. Tek ofrimi i produktit-shërbimeve nga operatorët konstatojmë se ka konkurrencë potenciale, nga aspekti sasior dhe cilësorë.

- I. **Te tregu i transportit ajrorë** - konsiderojmë se Aeroporti i Prishtinës është monopol natyror, i cili është krijuar nga Qeveria e Republikës së Kosovës, me kontratën koncesionale në kuadër të Ministrisë së Financave Departamenti i Partneritetit Publiko – Privat(PPP).

Autoriteti Kosovar i Konkurrencës rekomandon Ministrinë e Financave, që qdo herë kur preket fusha e konkurrencës, t'i drejtohet Autoritetit Kosovar të Konkurrencës për Mendim Profesional, bazuar në Ligjin 03/L-229 për Mbrojtjen e Konkurrencës.

- II. **Te tregu i transportit hekurudhor** - konsiderojmë se ndërmarrja TRAINKOS mbanë pozite monopolistike në bartjen e pasagjerëve. Tregu në bartjen e pasagjerëve nuk është i liberalizuar, andaj rekomandojmë Autoritetin Rregullative të Hekurudhave që t'i ndërmerr të gjitha hapat ligjore, që të liberalizojë transportin për bartjen e pasagjerëve. Ndërsa në transportin hekurudhorë për bartjen e mallrave, konsiderojmë se tregu është de-minimis i liberalizuar, sepse ka vetëm 2 (dy) operator që ushtrojnë këtë veprimtari ekonomike, të cilët janë: TrainKos dhe Rail Trans. Këto dy ndërmarrje mbajnë pozita dominuese në tregun përkatës.

Autoriteti rekomandon Autoritetin Regullativë të Hekurudhave që edhe me tutje të vazhdoj në krijimin e kushteve ligjore dhe teknike për liberalizim e tregut përkatës.

- III. **Te tregu i transportit rrugorë**, Autoriteti ka ndarë në nënkategori këtë transport, me qëllim që t'i mbulojmë të gjitha ndërmarrjet që veprojnë në kuadër të tregut përkatës, jemi përpjekur që të jemi sa më specifik në identifikimin dhe analizimin e strukturës së këtij tregu. Andaj, tregu rrugorë ndahet në 3(tre) nënkategori dhe secila nënkategori ndahet në disa sektorë:

- 1.1.1. **Tregu rrugorë për transportin e pasagjerëve, sektori i autobuseve** - është treg i shpërndarë, i liberalizuar dhe konkurrues. Duke u bazuar në analizat statistikore në të cilën kemi analizuar tregun gjeografik në shtatë (7) regjione të Republikës së Kosovës, vleresojmë se në disa regjione kemi kompani të cilat mbajnë pozita dominuese në tregun përkatës. Në regjionin e Gjilanit dhe të Ferizajit, ndërmarrje këto të cekura në tabelat më lartë, mbajnë pozita të ndjeshme dominuese në tregun përkatës. Sipas Ligji 03/L -229 për Mbrojtjen e Konkurrencës, pozita dominuese nuk

është e ndaluar, por Abuzimi me të bie ndesh me dispozitat e këtij ligji. Autoriteti Kosovar i Konkurrencës do të jetë në monitorim të vazhdueshëm sa i përket sjelljeve të këtyre kompanive në tregun përkatës.

Autoriteti nuk ka ndonjë rekomandim specifik përkitazi me këtë treg.

1.1.2. Tregu rrugorë për transportin e pasagjerëve, sektori i Taksive - është treg i shpërndar, i liberalizuar dhe konkurrues. Duke u bazuar në analizat statistikore, në të cilën kemi analizuar tregun gjeografik në shtatë regjione të Republikës së Kosovës, vlerësojmë se në disa regjione ka kompani, të cilat mbajnë pozita dominuese në tregun përkatës. Në regjionin e Gjilanit, Pejës dhe Gjakovës, ndërmarrje këto të cekura në tabelat më lartë mbajnë pozita të ndjeshme dominuese në tregun përkatës. Bazuar në Ligjin 03/L-229 për Mbrojtjen e Konkurrencës pozita dominuese nuk është e ndaluar, por abuzimi me të bie ndesh me dispozitat e këtij ligji. Autoriteti Kosovar i Konkurrencës do të jetë në monitorim të vazhdueshëm sa i përket sjelljeve të këtyre kompanive në tregun përkatës.

Autoriteti nuk ka ndonjë rekomandim specifik për këtë treg.

2.2.1. Tregu rrugorë për transportin e mallrave, është treg mjaft i shpërndar, i liberalizuar dhe konkurrues. Në bazë të analizës së strukturës së tregut, rezulton se asnjë kompani në këtë treg, nuk mbanë pozitë dominuese apo monopoliste. Tregu përkatës ka një shtrirje të mirëfilltë të konkurrencës.

Autoriteti Kosovar i Konkurrencës nuk ka ndonjë rekomandim specifik.

3.3.1. Tregu i shërbimeve në transportin rrugorë sektori i Homologimit është treg i kufizuar, monopol natyrorë, i krijuar nga Qeveria e Republikës së Kosovës.

Autoriteti Kosovar i Konkurrencës është duke e trajtuar çështjen e shërbimeve të homologimit si monopol natyrorë.

Autoriteti Kosovar i Konkurrencës, do t'i jep disa rekomandime (mendime Profesional), apo vendime institucioneve gjegjëse se ç'farë të vepronë rreth kësaj çështjeje.

3.3.2. Tregu i shërbimeve në transportin rrugorë - sektori i Kontrollave Teknike, Duke u bazuar në analizat statistikore në të cilën kemi analizuar tregun gjeografik në shtatë regjione të Republikës së Kosovës, vlerësojmë se në disa regjione kemi kompani të cilat mbajnë pozita dominuese në tregun përkatës. Në regjionin e Prishtinës, Mitrovicës, Prizrenit, Frizajit, Pejës dhe Gjakovës, ndërmarrje këto të cekura në tabelat më lartë mbajnë pozita të ndjeshme dominuese në tregun përkatës. Bazuar në Ligjin nr. 03/L-229 për Mbrojtjen e Konkurrencës, pozita dominuese nuk është e ndaluar, por abuzimi me të bie ndesh me dispozitat e po këtij ligji. Autoriteti Kosovar i Konkurrencës do të jetë në monitorim të vazhdueshëm sa i përket sjelljeve të këtyre kompanive në tregun përkatës.

Autoriteti Kosovar i Konkurrencës konkludon dhe rekomandon si në vijim:

Autoriteti Kosovar i Konkurrencës gjatë analizimit të Ligjit nr. 05/L-132 për Automjete, vlerëson se neni 87 paragrafi 2 dhe neni 89 paragrafi 3, është në kolezion me Ligjin nr. 03/L-229 për Mbrojtjen e Konkurrencës, qëllimin dhe fushën e zbatimit të tij të përcaktuar me nenet 1, 2 dhe 4 par. 1.2, dhe 1.3.

REKOMANDOJMË, Ministrinë e Infrastrukturës që të filloj me plotësim ndryshim të Ligjit nr. 05/L-132 për Automjete, përkatësisht Neni 87 paragrafi 2 dhe neni 89 paragrafi 3, me të cilin kufizohet ofrimi i shërbimeve ndaj konsumatorit brenda komunës ku ka vendbanimin pronari i mjetit. Me këtë rast kufizohet konkurrenca, konsumatorëve i'u imponohet zgjedhja e shërbimeve apo produktit brenda një zone të caktuar gjeografike, i kufizon dhe i drejton ata tek operatorë të caktuar komunal apo regional me rastin e ofrimit të shërbimeve për kontrollimin teknik të automjeteve, prandaj nga pikëpamja e konkurrencës, ligjet dhe rregulloret që kufizojnë numrin e operatorëve ekonomik në tregun relevant dhe kufizimin e marrjes së shërbimeve, nuk janë në përputhje me rregullat dhe praktikën e konkurrencës.

Neni 87 pika 2 Autoriteti konsideron se tregu i lirë është përcaktues i vendosjes së çmimit të produktit apo shërbimit të caktuar në tregun përkatës. Në këtë rast i rekomandojmë Ministrinë e Infrastrukturës, që të përcaktojë vetëm limitin e epërm të caktimit të çmimit të shërbimit të kontrollave teknike.

3.3.3. Tregu i shërbimeve në transportin rrugor - sektori i Servisimit të Automjeteve, është treg mjaft i shpërndar, i liberalizuar dhe konkurrues. Në bazë të analizës së strukturës së tregut rezultoi se asnjë kompani në këtë treg nuk mbanë pozitë dominuese apo monopoliste. Tregu përkatës ka një shtrirje të mirëfilltë të konkurrencës, dhe

Autoriteti Kosovar i Konkurrencës nuk ka ndonjë rekomandim specifik.

Hulumtimi i bërë nga
Autoriteti Kosovar i Konkurrencës për
TREGUN E LOJARAVE TË FATIT

Industria e lojërave të fatit ka përjetuar rritje shumë të qëndrueshme që nga ditët që u bë ligjore dhe rezultoi në krijimin e një sasive të madhe të të hyrave ndërkombëtare. Industria e lojërave të fatit siguron punësim për një pjesë të popullsisë. Industria e lojërave të fatit përbëhet nga çdo lloj kumari apo basti.

Kjo përfshin gjithashtu, por nuk kufizohet vetëm në: makinat e fatit, lojërat me letra, ruletin, bastet sportive, lojrat në internet, bingo, lojërat me letra me para dhe lotariet bamirëse, private dhe shtetërore. Lojërat e fatit nëpërmjet internetit përfshijnë lojëra që luhen përmes internetit, pajisjeve të lëvizshme me aftësi online dhe / ose iTV.

Lojërat virtuale, bixhozi online po rritet në mënyrë të vazhdueshme për shkak të qasjes më të lartë të internetit. Gjendja e ekonomive lokale dhe globale nuk duket të ndikojë negativisht apo pozitivisht në industrinë e lojërave të fatit. Globalisht, varësisht nga gjendja ekonomike, kjo industri emocionuese ka qëndruar konsistente dhe stabile. Kërkesa për industrinë e lojërave të fatit mbështetet në rritjen e të hyrave të konsumatorit dhe gjithashtu në shpenzimet e shtetit. Korporatat më të vogla fokusohen në ofrimin e shërbimeve të shkëlqyera ndërsa kompanitë më të mëdha të lojërave të fatit kanë shumë më tepër avantazhe për të krijuar fitim, pasi ato kanë burime më të mëdha financiare.

Shtirja e strukturs së tregut të lojërave të fatit në Republikën e Kosovës nga ndërmarrjet të cilat veprojnë në tregun relevant, mund të konsiderohet mjaft konkurruese dhe kemi një shpërndarje të mirë të tregut nga pikëpamja e konkurrencës. Duke u bazuar në të dhënat e marrura nga organet gjegjëse, Autoriteti Kosovar i Konkurrencës ka përcaktuar strukturën e tregut të ndërmarrjeve që operojnë në territorin e Republikës së Kosovës. Asnjë ndërmarrje, që ushtronë këtë veprimtari nuk gëzon pozitë dominuese apo monopoliste. Ndërmarrja PLAY4WIN, ARENA SPORT dhe EGTK II, struktura e tyre e përbashkët është afërisht **42% e tregut** ndërsa të tjerat së bashku përmbajnë **58% të tregut**.

Ky treg nuk do të rezultojë në kufizimin, parandalimin ose çrregullimin e konkurrencës në tregun e lojërave të fatit, për shkak të faktit se tregu përkatës do të mbetet mjaftueshëm konkurrues në Kosovë. Të gjitha lojrat e fatit janë të pranishëm në treg duke ofruar shërbime të gjithanshme. Ndërmarrjet do të ballafaqohen me konkurrencë të madhe dhe të rrept dhe 3 nga ta, shumë të fuqishëm në treg.

Ka elemente konkurruese të çmimit, e cila tregon jo vetëm që ka një nivel të lartë të presionit të konkurrencës në mes të konkurrentëve, por edhe faktin se ka një shkallë të lartë të kalimit në mesin e konsumatorëve të cilët i konsiderojnë se produktet e 3 ndërmarrjeve me të forta janë me tarifa shumë të larta.

Duke u bazuar në të dhënat që disponojmë dhe vlerësimin analitik të strukturës së këtij tregu, Autoriteti nuk ka ndonjë **rekomandim** specifik për tregun përkatës .

Tregu Relevant:

- Tregu Gjeografik – **REPUBLIKA E KOSOVËS**
- Tregu i Produktit – **LOJRAT E FATIT**

<i>Identifikimi i ndërmarrjeve të cilat operojnë në tregun LOJRAVE TE FATIT</i>	<i>Struktura e tregut të ndërmarrjeve LOJRAT E FATIT</i>	<i>Pozita Dominuese >25% e tregut relevant</i>
1. "PLAY 4 WIN"SH.P.K.	16.43%	NUK KA PD
2. " Arena Sport " Sh.p.k.	15.68%	NUK KA PD
3. " EGTK II " SH.P.K.	10.04%	NUK KA PD
4. N.T.SH. " GAME PLUS "	8.55%	NUK KA PD
5. Co-Colina Sh.p.k.	8.04%	NUK KA PD
6. N.SH.H. " PLANET WIN 365 "	7.92%	NUK KA PD
7. N.SH. LOTARIA E KOSOVËS	6.23%	NUK KA PD
8. " EUROLLOTO " SH.P.K.	5.26%	NUK KA PD
9. " MARKET PLUS 1 " SH.P.K.	3.46%	NUK KA PD
10. N.SH. "Toto Sport"	3.15%	NUK KA PD
11. "EURO GAME " SH.P.K.	3.01%	NUK KA PD
12. KOM. E LOJ. TË FATIT "ARTI SPORTIV " SH.P.K.	2.51%	NUK KA PD
13. " LOTTO SPORT " SH.A.-DEGA NË KOSOVË	2.50%	NUK KA PD

Rekomandimet dhe mendimet profesional

Tregu i lojrave të fatit, Autoriteti konsideron se ky treg është i liberalizuar, konkurrues dhe struktura e tregut të ndërmarrjeve është shumë mirë e organizuar sa i përket shtrirjes, përqendrimit dhe konkurrueshmerisë.

Autoritei nuk ka ndonje rekomandim për këtë treg.

Hulumtimi i bërë nga
Autoriteti Kosovar i Konkurrencës për
TREGUN I MEDIAVE DHE PRODUKSIONEVE KINEMATOGRAFIKE

Në kuader të hulumtimit të **Tregut të Mediave dhe Produksioneve Kinematografike**, Autoriteti Kosovar i Konkurrencës ka zhvilluar takime me rregullatorin përkate. Kemi siguruar informacione se tregu i mediave dhe produksioneve kinematografike në Kosovë ndahet në 6 (gjashtë) lloje të mediave dhe Produksioneve kinematografike.

Tregu i mediave dhe produksioneve kinematografike
--

1. Televizion dhe Radio
2. Gazetat dhe portalet
a. Web Portalet dhe publikimi i gazetave
b. Printimi i gazetave
3. Krijimtaria artistike
4. Kinematografia
a. Prodhimi i filmave, video dhe programeve televizive
b. Aktiviteti i Post produksioneve të filmave, video dhe programeve televizive
c. Shpërndarja e filmave, video dhe programeve televizive
d. Projektimi i filmit
5. Inçizimi i zërit dhe publikimi i muzikës

LICENCIMI I SHËRBYESVE MEDIAL AUDIOVIZUELE

Për të ushtruar veprimtarinë në fushën e shërbimeve mediale audio-vizuale në Republikën e Kosovës sipas Ligjit Nr. 04/L-44 për Komisionin e Pavarur të Mediave, kërkohet licenca për transmetim, të cilën e lëshon Komisioni i Pavarur i Mediave (KPM).

Subjektet e licencuara duhet të veprojnë në pajtueshmëri të plotë me Ligjin Nr. 04/L-44 për KPM-në, si dhe me të gjitha aktet nënligjore siç janë të përcaktuara nga KPM-ja.

Sipas planit të frekuencave të transmetimit të disponueshëm për Republikën e Kosovës, KPM ndanë frekuenca të mjaftueshme për Transmetuesin Publik për t'i mundësuar që t'i ofrojë popullsisë së Kosovës një mbulim radio televiziv deri në masën maksimale të mundshme.

Autoriteti me qëllim të hulumtimit sa më të saktë të tregut përkatës ka realizuar edhe një pyetesor për KPM-në, si rregullator dhe licencues i operatorëve në tregun përkatës, në territorin e Republikës së Kosovës.

Në tregun medial në Kosovë operojnë: Ofruesit e Shërbimeve Mediale Audiovizuale (radiot dhe televizionet me frekuencë nacionale regjionale dhe lokale, televizionet pa frekuencë pra përmes operatorëve të shpërndarjes dhe Operatorët e Shpërndarjes (Kabllor dhe IPTV).

Struktura e mediave në Kosovë është kjo: 20 TV stacione me frekuencë (3 nacional, 12 regjional, 5 lokal) 83 Radio stacione (4 nacionale, 15 regjionale, 61 lokale, 3 me fuqi të ulët), 48 Ofrues të Shërbimeve Mediale Audio dhe Audiovizuale (OSHMA pa frekuencë, transmetojnë përmes operatorëve të shpërndarjes) dhe 40 operatorë të shpërndarjes (operator kabllor dhe 4 IPTV). Aktualisht, territori i Republikës së Kosovës mbulohet me sinjal televiziv nacional vetëm me 62,7%. Ndërsa me sinjal radio mbulohet me mbi 90%.

Bazuar në te dhenat që ka siguruar Autoriteti nga rregullatori për media KPM dhe ATK, analizimi dhe vlerësimi në detaje i tyre, gjejmë se në territorin e Republikës së Kosovës, tregu i mediave është i rregulluar, i liberalizuar dhe konkurrues.

Gjatë hulumtimit të tregut dhe analizimit të tij vërejmë se vetëm transmetuesi publik RTK, i cili e ka statusin e rregulluar me ligj të veçantë, por në raport me Ligjin e KPM-së edhe ky transmetues trajtohet në mënyrë të barabartë me mediat tjera private që veprojnë në tregun përkatës.

Tregu i gazetave dhe portaleve, autoriteti konsideron se ky treg shtrihet në 2 fusha: 1. Webportalet dhe Publikimi i Gazetave dhe 2. Printimi i gazetave.

Në ditët e sotme, industria e gazetave dhe medias po zhvillohet në mënyrën e prezantimit në internet. Njerëzit janë gjithmonë të lidhur në internet për të qëndruar me të informuar me atë qëfar po ndodh në mbarë botën, për arsye të jetes dinamike në botën e sotme, portalet janë venë në funksion dhe zejnë një vend të konsiderueshem të lexuesi i sotem.

Tregu Relevant:

- Tregu Gjeografik – **REPUBLIKA E KOSOVËS**
- Tregu i Produktit – **TREGU I MEDIAVE – TELEVISIONET DHE RADIO**

<i>Identifikimi i ndërmarrjeve të cilat operojnë në tregun e MEDIAVE - TELEVISIONET</i>	<i>Struktura e tregut të ndërmarrjeve MEDIAVE - TELEVISIONET</i>	<i>Pozita Dominuese >25% e tregut relevant</i>
1. "COMPANY 21" SH.P.K.	26.81%	KA PD
2. " Grupi Koha " Sh.p.k.	22.93%	NUK KA PD
3. "KLAN KOSOVA " SH.P.K.	14.94%	NUK KA PD
4. RADIO TELEVISIONI I KOSOVËS RTK	14.69%	NUK KA PD
5. Radio Televizioni " Dukagjini " Sh.p.k.	5.21%	NUK KA PD

Tregu Relevant:

- Tregu Gjeografik – **REPUBLIKA E KOSOVËS**
- Tregu i Produktit – **TREGU I MEDIAVE – WEB PORTAL DHE PUBLIKIMI I GAZETAVE**

<i>Identifikimi i ndërmarrjeve të cilat operojnë në TREGUN WEB PORTALEVE DHE PUBLIKIM TE GAZETAVE</i>	<i>Struktura e tregut të ndërmarrjeve WEB PORTALEVE DHE PUBLIKIM TE GAZETAVE</i>	<i>Pozita Dominuese >25% e tregut relevant</i>
1. N.B. " Media Works " Sh.p.k.	26.28%	KA PD
2. NGB " KOSOVA SOT " SH.P.K.	14.53%	NUK KA PD
3. NGB " Zëri " SH.P.K.	12.59%	NUK KA PD
4. " Tribuna Media Group " SH.P.K.	9.98%	NUK KA PD
5. " AVAMO " L.L.C.	9.97%	NUK KA PD
6. "JAVA MULTIMEDIA PRODUCTION"SH.P.K.	6.64%	NUK KA PD
7. N.SH. " TECH VISION "	6.40%	NUK KA PD
8. „Epoka e Re"	5.43%	NUK KA PD

Tregu Relevant:

- Tregu Gjeografik – **REPUBLIKA E KOSOVËS**
- Tregu i Produktit – **TREGU I MEDIAVE – PRINTIMI I GAZETAVE**

<i>Identifikimi i ndërmarrjeve të cilat operojnë në TREGUN E PRINTIMIT TE GAZETAVE</i>	<i>Struktura e tregut të ndërmarrjeve PRINTIMI I GAZETAVE</i>	<i>Pozita Dominuese >25% e tregut relevant</i>
1. " Roto Print " Sh.p.k.	55.38%	KA PD
2. N.B.T. " Siprint " Sh.p.k.	17.58%	NUK KA PD
3. N.G. RILINDJA	9.42%	NUK KA PD
4. N.SH.G. " X print "	5.01%	NUK KA PD
5. " PROJECTGRAPHICS " SH.P.K.	3.64%	NUK KA PD
6. N.SH.T. " DDPRINT "	2.75%	NUK KA PD
7. N.P.T. SHTYPSHKRONJA " ERA "	2.23%	NUK KA PD

Tregu Relevant:

- Tregu Gjeografik – **REPUBLIKA E KOSOVËS**
- Tregu i Produktit – **TREGU I MEDIAVE – KRIJIMTARIA ARTISTIKE**

<i>Identifikimi i ndërmarrjeve të cilat operojnë në TREGUN E KRIJIMTARISE ARTISTIKE</i>	<i>Struktura e tregut të ndërmarrjeve KRIJIMTARIA ARTISTIKE</i>	<i>Pozita Dominuese >25% e tregut relevant</i>
1. N.SH.H. ARTIST ESTRAD E 'XENI'	30.23%	KA PD
2. N.SH."B.DINA-OXYGEN"	10.74%	NUK KA PD
3. " BUKA " SH.P.K.	8.25%	NUK KA PD
4. N.T.SH. " TICK MEDIA "	3.73%	NUK KA PD
5. " MONEYZ " SH.P.K.	3.46%	NUK KA PD
6. N.I. PETRIT HALILAJ	2.92%	NUK KA PD
7. N.SH. " STUDIO BY HEKI "	2.72%	NUK KA PD

Tregu Relevant:

- Tregu Gjeografik – **REPUBLIKA E KOSOVËS**
- Tregu i Produktit – **KINEMATOGRAFIA**

<i>Identifikimi i ndërmarrjeve të cilat operojnë në TREGUN E KINEMATOGRAFIA</i>	<i>Struktura e tregut të ndërmarrjeve KINEMATOGRAFIA</i>	<i>Pozita Dominuese >25% e tregut relevant</i>
1. " OnAir Media " SH.P.K.	21.78%	NUK KA PD
2. N.SH. " KOPERATIVA COMMUNICATIONS"	10.20%	NUK KA PD
3. SOLIDAR SUISSE SCHWEIZERISCHES ARBEITERPILFSWERK	8.20%	NUK KA PD
4. K.D.SH.F. "GENCI"	6.74%	NUK KA PD
5. " PULLA " SH.P.K.	6.30%	NUK KA PD
6. " SKY MEDIA " SH.P.K.	5.81%	NUK KA PD
7. " ALBUNION-MEDIA " SH.P.K.	5.20%	NUK KA PD
8. " IKONË- STUDIO " SH.P.K.	4.31%	NUK KA PD
9. N.T.SH. " Almiri - AS " Sh.p.k.	2.51%	NUK KA PD
10. N.SH." BEZE "	2.43%	NUK KA PD

Tregu Relevant:

- Tregu Gjeografik – **REPUBLIKA E KOSOVËS**
- Tregu i Produktit – **INCIZIMI I ZËRIT DHE TE TJERA**

<i>Identifikimi i ndërmarrjeve të cilat operojnë në TREGUN E INCIZIMIT TE ZERIT</i>	<i>Struktura e tregut të ndërmarrjeve INCIZIMI I ZERIT</i>	<i>Pozita Dominuese >25% e tregut relevant</i>
1. N.F.M., „Eurolinde“	59.96%	KA PD
2. " BM 654 " SH.P.K.	8.10%	NUK KA PD
3. N.SH. " HYXHYM "	6.17%	NUK KA PD
4. " REDBOX " SH.P.K.	5.47%	NUK KA PD
5. " V & L " SH.P.K.	4.49%	NUK KA PD
6. N.P.T. " Kola - Commerc "	3.77%	NUK KA PD

Rekomandimet dhe mendimet profesional

Tregu i Televizioneve dhe Radiove - Autoriteti Kosovar i konkurrencës vlereson se është e rëndësishme të theksoj se legjislacioni i cili rregullon kete treg është i hartuar në frymen e konkurrencës, gjithashtu tregu përkatës është i liberalizuar.

Tregu gjeografik është territori i Republikës së Kosovës dhe struktura e tyre në përqindje (shih. tabelën) ku gjejme se Compania 21 –sh.p.k, mban pozitën dominuese me 26.81% të tregut, në raport me transmetuesit-operatorët tjerë, të cilët veprojnë në tregun përkatës.

Pasi që Ligji Nr. 04/L-44 për KPM, Neni 9 - Politika e transmetimit, Pika 6 përcakton së “Politika e transmetimit, do të promovojë zbatimin e dispozitave të cilat parandalojnë monopolizimin e transmetimit në Kosovë duke promovuar konkurrencë të drejtë për ofrimin e shërbimeve mediale audiovizuale”.

Keshtu që për tregun e Televizioneve dhe Radiove, Autoriteti nuk ka ndonjë rekomandim, por do t'i monitoroj të gjitha ndërmarrjet që mbajnë pozitë dominuese në tregun përkatës.

Tregu i gazetave dhe webportaleve - Gjate hulumtimit të tregut, Autoriteti vëren se ky treg është i liberalizuar dhe konkurrues. Nga rezultatet statistikore për strukturën e tregut, gjejme se ndermarrja N.B. Media Works sh.p.k mbanë pozite dominuese në përqindje prej 26.28%.

Autoriteti nuk ka ndonjë rekomandim për këtë treg, por do t'i monitoroj të gjitha ndërmarrjet që mbajnë pozitë dominuese në tregun përkatës.

Tregu i printimit të gazetave, Autoriteti Konsideron se ky treg është i liberalizuar dhe konkurrues, por gjate analizimit dhe vleresimit të të dhenave marr nga rregullatorët tjerë, vërejmë se ndermarrja Roto Print Sh.p.K mbanë pozitën të ndjeshme dominuese në përqindje prej 55.38%.

Autoriteti nuk ka ndonjë rekomandim për këtë treg, por do t'i monitoroj të gjitha ndërmarrjet që mbajnë pozitë dominuese në tregun përkatës.

Tregu i krijimtarisë artistike, Autoriteti Konsideron se ky treg është i liberalizuar dhe konkurrues në tërë Republikën e Kosovës por vërejmë se ndermarrja N.SH.H. ARTIST ESTRADÉ 'XENI' mbanë pozitën dominuese në përcindje prej 30.23%.

Autoritei nuk ka ndonje rekomandim për këtë treg, por do t'i monitoroj të gjitha ndërmarrjet që mbajnë pozitë dominuese në tregun përkatës.

Tregu i kinematografise, Autoriteti konsideron se ky treg është i liberalizuar dhe konkurruese dhe struktura e tregut te ndërmarrjeve është shume mire organizuar sa i përket shtrirjes,përqendrimit dhe konkurrueshmerisë.

Autoritei nuk ka ndonje rekomandim për këtë treg.

Tregu i inqizimit te zerit dhe publikimi i muzikes, Autoriteti Konsideron se ky treg është i liberalizuar dhe konkurruese në tërë Republikën e Kosoves por verejme se ndermarrja *Eurolindi sh.p.k* mbanë pozitën dominuese në përcindje prej 59.96%.

Autoritei nuk ka ndonje rekomandim për këtë treg, por do t'i monitoroj të gjitha ndërmarrjet që mbajnë pozitë dominuese në tregun përkatës.

Hulumtimi i bërë nga
 Autoriteti Kosovar i Konkurrencës për
TREGUN FINACIAR DHE BANKAR

Në kuader të tregut financiar dhe bankar ky hulumtim synon të analizojë sistemin bankar në Kosovë, duke përcaktuar dhe më pas analizuar: strukturën e tij, shkallën e përqendrimit të bankave komerciale në tregun bankar dhe numri i pjesëmarrësve /bankat që operojnë në këtë treg. Autoriteti Kosovar i Konkurrencës konsideron se në tregun Financiar dhe Bankar kemi 3 lloje të shërbimeve financiare në nivel të vendit. Ato ndahen në Banka Komerciale, Institucione Microfinanciare dhe Institucionet Financiare Jo bankare.

Pavarësisht kompleksitet të këtij tregu, jemi përpjekur që ky hulumtim të mos jetë vetëm informues, por të analizojë dhe përcaktoj poziten dominuese apo Monopolistike të ndërmarrjeve që operojnë në tregun relevant, tendencat dhe zhvillimet e tij, dhe ndjeshmeria e konkurrencës efektive duke identifikuar strukturën reale të tregut.

Tregu i FINANCIAR DHE BANKAR ndahet në
<ol style="list-style-type: none"> 1. Banka 2. IMF (Institucione Microfinanciare) 3. IFJB (Institucione Financiare jo Bankare)

Tregu Relevant:

- Tregu Gjeografik – **REPUBLIKA E KOSOVËS**
- Tregu i Produktit – **BANKA DHE SHËRBIME**

<i>Identifikimi i ndërmarrjeve të cilat operojnë në TREGUN BANKAVE DHE SHËRBIMEVE</i>	<i>Struktura e tregut të ndërmarrjeve BANKAVE DHE SHËRBIMEVE</i>	<i>Pozita Dominuese >25% e tregut relevant</i>
1. Raiffeisen Bank Kosovo J.S.C.	25.49%	Ka PD
2. "PROCREDIT BANK" SH.A	19.90%	NUK KA PD
3. TEB SH A	17.56%	NUK KA PD
4. " NLB Banka " SH.A.	14.09%	NUK KA PD
5. Banka Kombëtare Tregtare - Dega në Kosovë	7.48%	NUK KA PD
6. Banka Ekonomike Sh.a	6.84%	NUK KA PD
7. " Banka për Biznes " Sh.a.	6.77%	NUK KA PD
8. " TURKIYE IS BANKASI A.S. " DEGA NË KOSOVË	1.73%	NUK KA PD
9. "TURKIYE CUMHURIYETI ZIRAAT BANKASI A.S" - DEGA NË KOSOVË	0.14%	NUK KA PD

Tregu Relevant:

- Tregu Gjeografik – REPUBLIKA E KOSOVËS
- Tregu i Produktit – SHËRBIMET INSTITUCIONEVE MICROFINANCIARE

<i>Identifikimi i ndërmarrjeve të cilat operojnë në tregun SHËRBIMET E IMF</i>		<i>Struktura e tregut të ndërmarrjeve SHËRBIMET E IMF</i>	<i>Pozita Dominuese >25% e tregut relevant</i>
1.	Timi Invest	1.79%	NUK KA PD
2.	START	2.06%	NUK KA PD
3.	Perspektiva 4	0.10%	NUK KA PD
4.	Kreditimi Rural i Kosoves	15.32%	NUK KA PD
5.	KosInvest	1.62%	NUK KA PD
6.	KGMAMF	4.40%	NUK KA PD
7.	KEP Trust	19.72%	NUK KA PD
8.	FINCA	18.72%	NUK KA PD
9.	Qelim Kosovë	0.40%	NUK KA PD
10.	Atlantic Capital Partners	0.19%	NUK KA PD
11.	Agjencioni për Financim në Kosovë	13.13%	NUK KA PD
12.	Factor Leasing	0.12%	NUK KA PD
13.	LESNA	2.52%	NUK KA PD
14.	Crimson Finance Fund	3.37%	NUK KA PD
15.	Raiffeisen Leasing Kosovo	16.53%	NUK KA PD

Tregu Relevant:

- Tregu Gjeografik – REPUBLIKA E KOSOVËS
- Tregu i Produktit – SHËRBIMET E IFJB (INSTITUCIONE FINANCIARE JO BANKARE)

<i>Identifikimi i ndërmarrjeve të cilat operojnë në tregun SHËRBIMET E IFJB-ve</i>		<i>Struktura e tregut të ndërmarrjeve SHËRBIMET E IFJB-ve</i>	<i>Pozita Dominuese >25% e tregut relevant</i>
1.	Unioni Financiar Prishtinë Sh.p.k.	40.94%	KA PD
2.	"MONETA SH.P.K.	24.75%	NUK KA PD
3.	IFJB " CAPITAL " SH.P.K.	11.84%	NUK KA PD
4.	N.SH.P."VLLESA-CO"SH.P.K	11.17%	NUK KA PD
5.	" INSTITUCIONI FINANCIAR JO BANKAR " LESNA " SH.A.	9.01%	NUK KA PD
6.	"AGC FAKTOR"L.L.C.	2.16%	NUK KA PD
7.	" PRO PAID " SH.P.K.	0.13%	NUK KA PD

Rekomandimet dhe mendimet profesionale

Tregu i bankave, Autoriteti Konsideron se ky treg është i liberalizuar dhe konkurruese në tërë Republikën e Kosovës por vërejmë se banka *Raiffaizen Bank J.S.C.* mbanë pozitën dominuese në përqindje prej 25.49%. Megjithatë, duhet të theksohet se rritja e vazhdueshme e aktivitetit të bankave më të vogla ka ndikuar që shkalla e koncentrimit në tregun bankar të shënojë rënie të vazhdueshme që nga viti paraprak.

Mendim Profesional - Sistemi bankar në Kosovë ka një rënie të koncentrimit të tregut, ku rreth 62.95% përqind e strukturës së tregut e mbajnë 3 (tri) bankat kryesore (*Raiffaizen Bank*, *Procredit Bank* dhe *TEB bank*). Dy bankat më të mëdha *Raiffaizen bank* dhe *ProCredit Bank* kanë pjesëmarrje në strukturën e tregut prej 45.85%. Dy ose me shume ndërmarrje te pavarura mund te jenë në pozite dominuese nëse në raport me konkurrentet e tyre veprojnë bashkarisht në tregun relevant, si dhe pjesëmarrja e përgjithshme e tyre në treg është me e larte se 40% (pozita dominuese kolektive).

Andaj, theksojme se barra e konstatimit qe pozitën dominuese në treg mund ta kete edhe pjesëmarrsi, pjesa e te cilet në tregut relevant është me e ulet se (25%), respektivisht në raste te dominimit kolektiv, me e ulet se (40%), bie mbi Autoritetin.

Autoritei nuk ka ndonje rekomandim për këtë treg, por do t'i monitoroj të gjitha ndërmarrjet që mbajnë pozitë dominuese në tregun përkatës.

Tregu i Institucioneve Mikrofinanciare, Autoriteti konsideron se ky treg është i liberalizuar dhe konkurruese dhe struktura e tregut te ndërmarrjeve është shume mire organizuar sa i përket shtrirjes,përqendrimit dhe konkurrueshmerisë.

Autoritei nuk ka ndonje rekomandim për këtë treg.

Tregu i Institucioneve Financiare Jo Bankare - Autoriteti Konsideron se ky treg është i liberalizuar dhe konkurruese në tërë Republikën e Kosovës por vërejmë se *IFJB Unioni Financiar Prishtinë sh.p.k.* mbanë pozitën dominuese në përqindje prej 40.94%.

Autoritei nuk ka ndonje rekomandim për këtë treg, por do t'i monitoroj të gjitha ndërmarrjet që mbajnë pozitë dominuese në tregun përkatës

Hulumtim i bërë nga
 Autoriteti Kosovar i Konkurrencës për
TREGU I MINIERAVE DHE MINERALEVE

Në kuadër të këtij hulumtimi për tregun e Minierave dhe Mineraleve, Autoriteti Kosovar i Konkurrencës ka zhvilluar takime me rregullatorin e kësaj fushe siç është Komisioni i Pavarur për Miniera dhe Minerale (KPMM). Ky treg rregullohet me Ligjin për Miniera dhe Minerale Nr. 03/L-163 si dhe Ligji Nr. 04/L-158 për ndryshimin dhe plotësimin e tij, i cili zbatohet për të gjitha aktivitetet në këtë sektor që përfshijnë: Shfrytëzimin, hulumtimin dhe aktivitetet e veçanta.

Sektori minierar është njëri ndër sektorët më kryesor për zhvillimin ekonomik të vendit, mirëpo ky sektor ende nuk ka arritur që të ketë efekt të ndjeshëm në zhvillimin ekonomik të vendit. Zhvillim i qëndrueshëm i këtij sektori mund të arrihet duke u bazuar në resurset që ka Kosova dhe duke u mbështetur në praktikat më të mira të vendeve që e kanë të zhvilluar këtë sektor.

Tregu i minierave dhe mineraleve, bazuar në ligjin për miniera dhe minerale ndahet në 3 lloje të aktiviteteve:

9. Shfrytëzimi
10. Hulumtimi
11. Aktivitetet e veçanta

Tregu i minierave dhe mineraleve përkatësisht sektori i Shfrytëzimit nënkupton aktivitetin i cili zbatohet për zonën që nevojitet për shfrytëzimin e resursit përkatës Mineral.

Tregu i minierave dhe mineraleve përkatësisht sektori i Hulumtimit nënkupton aktivitetet që përfshijnë hartografinë gjeologjike, marrjen e mostrave të dheut dhe shkëmbit, hapjen e transheve, shpimet, matjet gjeo-fizike dhe aktivitetet e ngjashme që ndërmerren për qëllime të hulumtimit ose qëllime tjera.

Tregu i minierave dhe mineraleve përkatësisht sektori i Aktivitete të veçanta nënkupton: aktivitetet e hulumtimit që përfshijnë: shpimin, gërmimin, marrjen e mostrave, matjet gjeofizike, operimin e makinerisë ose pajisjeve, dhe aktivitetet e ndërlidhura që ushtrohen më qëllim të hulumtimit dhe që fizikisht e ndryshojnë ose çrregullojnë sipërfaqen e tokës, shfrytëzimin e eksplozivëve për qëllime të shfrytëzimit ose hulumtimit të mineraleve, shfrytëzimit zejtar, aktivitetet tjera minerale që janë të përcaktuara nga KPMM.

Tregu Relevant:

- Tregu Gjeografik – **territori i Republikës së Kosovës**
- Tregu i Produktit – **sektori i Shfrytëzimit**

	<i>Ndërmarrjet të cilat operojnë në tregun e sektorit të Shfrytëzimit</i>	<i>Struktura e tregut të ndërmarrjeve në tregun e sektorit të Shfrytëzimit</i>	<i>Pozita Dominuese 25% e tregut relevant</i>
1.	Korporata Energjetike e Kosovës Sh.a.	42.96%	Ka Pozitë Dominuese
2.	"SharrCem" sh.p.k.	10.17%	Nuk ka PD
3.	Newco Ferronikeli Complex LL.C.	6.96%	Nuk ka PD
4.	"Trepça - Ndërmarrje në Administrim të AKP"	5.90%	Nuk ka PD
5.	"Benita Company" Sh.p.k.	3.45%	Nuk ka PD
6.	N.T.SH. "Dino" Sh.p.k.	2.46%	Nuk ka PD
7.	"Eskavatori" Sh.p.k.	2.12%	Nuk ka PD

Tregu Relevant:

- Tregu Gjeografik – **territori i Republikës së Kosovës**
- Tregu i Produktit – **sektori i Hulumtimit**

<i>Ndërmarrjet të cilat operojnë në tregun e sektorit të Hulumtimit</i>		<i>Struktura e tregut të ndërmarrjeve në tregun e sektorit të Hulumtimit</i>	<i>Pozita Dominuese 25% e tregut relevant</i>
1.	"Conex Group" SH.P.K	37.532%	Ka Pozitë Dominuese
2.	"Soal" sh.p.k. - Dega në Kosovë	9.090%	Nuk ka PD
3.	"Shkembali " Sh.p.k	8.120%	Nuk ka PD
4.	"Fidani- Beton" sh.p.k.	7.372%	Nuk ka PD
5.	"Agi - Dani" sh.p.k.	6.702%	Nuk ka PD
6.	"DE-KO" SH.P.K.	5.673%	Nuk ka PD
7.	"Çeta -General Invest Group"sh.p.k	5.488%	Nuk ka PD
8.	"SKP" sh.p.k.	3.747%	Nuk ka PD
9.	"Kushtrimi NM" Sh.P.K	3.168%	Nuk ka PD
10.	"EUROKOFIX GmbH" Sh.p.k.	2.539%	Nuk ka PD

Tregu Relevant:

- Tregu Gjeografik – **territori i Republikës së Kosovës**
- Tregu i Produktit – **sektori i Aktivitetet e veçanta**

<i>Ndërmarrjet të cilat operojnë në tregun e sektorin e Aktivitetet të veçanta</i>		<i>Struktura e tregut të ndërmarrjeve në tregun e sektorin e Aktivitetet të veçanta</i>	<i>Pozita Dominuese 25% e tregut relevant</i>
1.	"Fitorja" Sh.p. k.	20.05%	Nuk ka PD
2.	N.N. "R & Rukolli" Sh.p.k	8.19%	Nuk ka PD
3.	"Jaha Company" Sh.p.k.	6.98%	Nuk ka PD
4.	K.N.P.SH. "PAPENBURG & ADRIANI COMPANY" Sh.p.k.	5.52%	Nuk ka PD
5.	"Ndërtimtari" SH.P.K	5.15%	Nuk ka PD
6.	"Toni Compani" sh.p.k.	4.97%	Nuk ka PD
7.	N.N.T.SH. "Drini Company" Sh.p.k.	4.64%	Nuk ka PD
8.	KOSOVA THËNGJILLI - SH.A	4.55%	Nuk ka PD
9.	"Jehona" Sh.p.k.	3.33%	Nuk ka PD
10.	"Arbëria Turist " Sh.p.k.	3.15%	Nuk ka PD
11.	"Eti" Sh.p.k.	2.70%	Nuk ka PD
12.	N.P.N "Albing" Sh.p.k	2.50%	Nuk ka PD
13.	"Titan Beton" S h.p.k.	2.47%	Nuk ka PD
14.	"Unioni" Sh.p.k.	2.27%	Nuk ka PD
15.	"ALBIONI" SH.P.K.	2.03%	Nuk ka PD
16.	"BENI - COM" Sh.P.K.	2.00%	Nuk ka PD

Rekomandimet dhe mendimet profesionale

Në bazë të të gjeturave nga analiza e Autoritetit del se tregu i minierave dhe mineraleve përkatësisht në sektorin e Shfrytëzimit operojnë 180 ndërmarrje të cilat janë të licencuara nga organi rregullativ. Autoriteti Kosovar i Konkurrencës konsideron se ky treg është i liberalizuar dhe konkurrent. Ligji përkatës që e rregullon këtë sektor nuk e kufizon asnjë ndërmarrje të re që të futet në treg, por gjatë analizimit dhe hulumtimit përkatës, rezultatet statistikore tregojnë se ndërmarrja *Korporata Energjetike e Kosovës sh.a.* mbanë pozitë dominuese në tregun përkatës me 42.96%.

Autoriteti Kosovar i Konkurrencës nuk ka ndonjë rekomandim specifik rreth Liberalizimit të tregut dhe konkurrueshmërisë, por nënvizon se ndërmarrja me pozitë dominuese në tregun përkatës mund të abuzojë me pozitën e saj. Andaj për parandalimin e kësaj dukurie Autoriteti do të jetë në monitorim dhe koordinim të vazhdueshëm me rregullatorin përkatës.

Në bazë të të gjeturave nga Autoriteti del se e tregu i minierave dhe mineraleve përkatësisht në sektorin e Hulumtimit operojnë 165 ndërmarrje të cilat janë të licencuara nga organi rregullativ. Autoriteti Kosovar i Konkurrencës konsideron se ky treg është i liberalizuar dhe konkurrent. Ligji përkatës nuk kufizon asnjë ndërmarrje të re që të futet në treg, por gjatë analizimit dhe hulumtimit përkatës, rezultatet statistikore tregojnë se ndërmarrja *"Conex Group" Sh.p.k* mbanë pozitë dominuese në këtë treg.

Autoriteti Kosovar i Konkurrencës nuk ka ndonjë rekomandim specifik rreth liberalizimit të tregut dhe konkurrueshmërisë, por nënvizon se ndërmarrje me pozitë dominuese mund të abuzojë me pozitën apo fuqinë e saj në tregun përkatës. Andaj për parandalimin e kësaj dukurie Autoriteti do të jetë në monitorim dhe koordinim të vazhdueshëm me rregullatorin përkatës.

Në bazë të të gjeturave nga Autoriteti del se tregu i minierave dhe mineraleve përkatësisht në sektorin e Aktiviteteve të veçanta operojnë 165 ndërmarrje të cilat janë të licencuara nga organi rregullativ. Autoriteti Kosovar i Konkurrencës konsideron se ky treg është i liberalizuar dhe konkurrent. Ligji përkatës nuk e kufizon asnjë ndërmarrje të re që të futet në treg. Konsiderojmë se në sektorin për aktivitete të veçanta, asnjë ndërmarrje nuk mbanë pozitë dominuese andaj struktura e tregut dhe përqendrimi i tyre është mjaft konkurrues.

Autoriteti Kosovar i Konkurrencës nuk ka ndonjë rekomandim specifik rreth Liberalizimit të Tregut dhe konkurrueshmërisë në sektorin e Aktiviteteve të veçanta.

Vërejtje:

Shumica e operatorëve të cilët operojnë në tregun përkatës të Minierave dhe Mineraleve kanë licenca dhe zhvillojnë aktivitete për të tri veprimtaritë (Shfrytëzim, Hulumtim & Aktivitete të veçanta). Autoriteti ka siguruar të dhëna nga rregullatorët përkatës dhe nga ATK-ja për qarkullim vjetor të operatorëve përkatës. Metodologjia e nxjerrjes së strukturës e tregut për këtë sektor është bazuar në qarkullimin vjetor të operatorëve. Gjatë hulumtimit të hollësishëm kemi vërejtur se është e pamundur të ndahet qarkullimi vjetor i ndërmarrjeve për secilin veprimtari veç e veç. Andaj mund të ekziston një përqindje e ultë e diskrepancës në ofrimin e të dhënave të paraqitura më lartë.

*Hulumtimi i bërë nga
Autoriteti Kosovar i Konkurrencës për*
TREGU I PAJISJEVE FISKALE

Grupi punues gjatë hulumtimit të këtij tregu ka konstatuar se tregun e pajisjeve fiskale e rregullon, përcjell dhe licencën operatorët ekonomik Divizioni për arka fiskale, i cili funksionon në kuadër të Administratës Tatimore të Kosovës (ATK). Licencimi i operatorëve ekonomik për arka fiskale bëhet nga ky Divizion. Ky treg rregullohet sipas Udhëzimit Administrativ 01/2015 për PEF (Pajisjet Elektronike Fiskale) dhe DOKUMENTI “pajisjet elektronike fiskale, kërkesat dhe karakteristikat funksionale dhe teknike”. Sipas këtij Udhëzimi Administrativ nuk ka kufizime ligjore në aspektin e liberalizimit të tij sepse çdo prodhuese, importuese ose montues i PEF-it mund të bëhet operator i autorizuar i PEF, për një apo më shumë modele specifike në çdo kohë sipas kriterëve të publikuara nga njësia për menaxhimin e arkave fiskale (NjMAF).

Komisioni i Autoritetit Kosovar të Konkurrencës në vitin 2010 ka ndërhyrë në këtë treg duke zhvilluar hetime dhe ka rezultuar me shqiptimin me sanksione administrative në vlerë prej nga 100.000,00 euro për dy operatorë të cilët ka konstatuar sjelljet e tyre anti-konkurrese në shkelle esenciale të dispozitave ligjore të Ligjit për Mbrojtjen e Konkurrencës. Vendimi i Autoritetit ka ndikuar tek organi mbikëqyrës që të bëhet liberalizimi i këtij tregu.

Deri në fund të vitit 2016 ATK-ja ka autorizuar gjithsej 7 operator ekonomik që ushtrojnë këtë veprimtari ekonomike. Të gjithë këta operator ekonomik përveç që merren me tregtimin me pajisje fiskale ofrojnë edhe instalimin dhe mirëmbajtjen e pajisjeve elektronike fiskale. Këto ndërmarrje janë aktive dhe zhvillojnë aktivitetin e tyre ekonomik.

Tregu Relevant:

- Tregu Gjeografik – **territori i Republikës së Kosovës**
- Tregu i Produktit – **pajisjet elektronike fiskale – PEF**

<i>Identifikimi i ndërmarrjeve të cilat operojnë në tregun e PEF</i>	<i>Struktura e tregut të ndërmarrjeve në tregun e PEF</i>	<i>Pozita Dominuese 25% e tregut relevant</i>
1. "GEKOS" Sh.p.k	58.28%	Ka Pozitë Dominuese
2. "Dukagjini" Sh.p.k	25.84%	Ka Pozitë Dominuese
3. "PRINTEC " L.L.C.	8.08%	Nuk ka PD
4. N.T.SH. " Enternet "	5.85%	Nuk ka PD
5. "BBROS " L.L.C	1.39%	Nuk ka PD
6. "SERVICE GLOBAL EU " SH.P.K.	0.49%	Nuk ka PD
7. N.T."GLOBAL TRADE"	0.07%	Nuk ka PD

Rekomandimet dhe mendimet profesionale

Në bazë të të gjeturave nga Autoriteti del se tregu i pajisjeve fiskale është i liberalizuar dhe konkurrent. Legjislacioni përkatës nuk e kufizon asnjë ndërmarrje të re që të futet në treg, por gjatë analizimit dhe hulumtimit përkatës, rezultatet statistikore tregojnë se ndërmarrjet "GEKOS" Sh.p.k. (58.28%) dhe "Dukagjini" Sh.p.k. (25.84%) mbajnë pozita dominuese në këtë treg në përqindje të përbashkët rreth 84% e tregut.

Ky treg është i rregulluar me ligj dhe akte tjera nënligjore, andaj si i tillë është i liberalizuar dhe ekziston një konkurrueshmëri e mjaftueshme, andaj Autoriteti nuk ka ndonjë rekomandim specifik për institucionet që e rregullojnë këtë treg, por nënvizon se ndërmarrjet të cilat janë në pozitë dominuese mund të abuzojnë me pozitën apo fuqinë e tyre në treg. Andaj për parandalimin e kësaj dukurie Autoriteti do të jetë në monitorim dhe koordinim të vazhdueshëm me rregullatorin përkatës.

Hulumtimi i bërë nga
Autoriteti Kosovar i Konkurrencës për
TREGU I FURNIZIMIT ME UJË

Në kuadër të hulumtimit të tregut me furnizim me ujë, Autoriteti i Konkurrencës ka zhvilluar takime me rregullatorët përkatës dhe ka siguruar informacione se tregu relevant ndahet në 3 lloje të sektorëve.

Sektori për:

1. Furnizimi me ujë të pijshëm (ujësjellës)
2. Furnizimi me ujë për ujitje dhe
3. Prodhimi i ujit të ambalazhuar dhe pijeve freskuese.

Tregu i furnizimit me ujë është i rregulluar me Ligjin Nr. 04/L-147 për Ujëra dhe Ligji nr. 05/L-042 që trajton licencimin, tarifat e shërbimit, standardet e shërbimit monitorimin dhe mbrojtjen e konsumatorëve. Rregullatori kryesor mbi monitorimin dhe menaxhimin e furnizimit me ujë është Autoriteti Rregullativ i Ujërave, i cili është në zbatimin e dy ligjeve të lartpërmendura.

Meqenëse resurset ujore të Kosovës janë pasuri shtetërore, andaj edhe tregu i furnizimit me ujë të pijes, përmes ujësjellësit ka karakterin e monopolit natyrorë. Në këtë treg operojnë 7 ndërmarrje publike regjionale të ujit (KUR), pronar gjegjësisht aksionar të këtyre ndërmarrjeve është Qeveria e Republikës së Kosovës me 100% të aksioneve. Me ofrimin e shërbimeve dhe produktit, këto ndërmarrje mbulojnë rreth 90% të vendbanimeve në tërë territorin e Republikës së Kosovës. Ndërmarrjet përkatëse përveç ofrimit të furnizimit me ujë të pijes, ato ofrojnë edhe shërbimin e mirëmbajtjes së rrjetit të ujësjellësit dhe kanalizimit. Gjithashtu vërejmë se përcaktimi i çmimit të ujit për metër kub është i përcaktuar ekskluzivisht nga ARRU-ja bazuar në kriteret e përcaktuara me Rregulloren për Tarifat. Vlen të theksohet se asnjë ndërmarrje regjionale nuk i ka çmimet e njëjta për këto shërbime.

Autoriteti Kosovar i Konkurrencës konsideron se ky treg nuk ka mundësi fizike dhe teknike të liberalizohet. Arsyeja e mos liberalizimit të këtij tregu është sepse asnjë ndërmarrje private nuk ka kapacitete infrastrukturore të ofrojë këtë shërbim.

Tregu i furnizimit me ujë për ujitje në Republikën e Kosovës është i rregulluar me Ligjin Nr. 04/L-147 për Ujëra, këtë treg e mbikëqyrë dhe rregullon, Autoriteti Rregullativ i Ujërave (ARRU). Bazuar në informatat e siguruar nga ARRU, në këtë treg operojnë 3 ndërmarrje publike pronar/aksionar i të cilave është Qeveria e Republikës së Kosovës përkatësisht Ministria e Zhvillimit Ekonomik. Meqenëse resurset ujore të Kosovës janë pasuri shtetërore, andaj edhe tregu i furnizimit me ujë për ujitje, ka karakterin e monopolit natyrorë. Në këtë treg operojnë 2 ndërmarrje publike Regjionale dhe ndërmarrja publike **Ibër Lepenci** e cila tejkalon përmasat e regjionit. Ndërmarrja **Ibër Lepenci** ushtron këto veprimtari: Furnizimin me ujë të papërpunuar, të akumuluar në liqenin e Ujëmanit për:

1. Për industri (TREPÇËN, KEK-un dhe FERONIKEL-in)
2. Për Ujësjiellësin Rajonal Prishtina dhe Mitrovica
3. Bujqësi (mirëmbajtjen dhe furnizimin e rrjetit për ujitje deri në hidrant)

Tregu i prodhimit të ujit të ambalazhuar dhe pijeve freskuese në Republikën e Kosovës është treg i cili dominohet nga ndërmarrjet private. Bazuar në hulumtimin e bërë nga Autoriteti, vërejmë se asnjë ndërmarrje publike nuk ushtron veprimtari ekonomike në këtë sektor. Ndërmarrjet nuk kanë asnjë kufizim ligjor që të futen në këtë treg. Në këtë treg zhvillimi i ndërmarrjes bazohet në ofrimin e produkteve cilësore, shërbimeve më të mira dhe inovacionet. Në këtë treg operojnë afërsisht 150 ndërmarrje të ndryshme të

cilat ushtrojnë veprimtarin ekonomike në të njëjtën sektor të tregut. Autoriteti konsideron që tregu përkatës është i liberalizuar me një presion të mjaftueshëm konkurruese i cili presion operatorët ekonomik i shpie në rritjen e cilësisë, çmime më të favorshme dhe krijimin e produkteve inovative.

Tregu Relevant:

- Tregu Gjeografik
 - o Regjioni i PRISHTINËS
 - o Regjioni i PRIZRENIT
 - o Regjioni i MITROVICËS
 - o Regjioni i PEJËS
 - o Regjioni i GJAKOVËS
 - o Regjioni i FERIZAJT
 - o Regjioni i GJILANIT
 - o ZUBIN POTOK
 - o LEPOSAVIÇ

- Tregu i Produktit – Uji i pijshëm (UJËSJELLËSI)

<i>Identifikimi i ndërmarrjeve të cilat operojnë në tregun me furnizim për ujë të pijshëm</i>	<i>Struktura e tregut të ndërmarrjeve me furnizim për ujë të pijshëm</i>	<i>Pozita Dominuese 25% e tregut relevant</i>
1. KUR "PRISHTINA" SH.A.	100%	Monopol

<i>Identifikimi i ndërmarrjeve të cilat operojnë në tregun me furnizim për ujë të pijshëm</i>	<i>Struktura e tregut të ndërmarrjeve me furnizim për ujë të pijshëm</i>	<i>Pozita Dominuese 25% e tregut relevant</i>
1. KUR "HIDRO-REGJIONI JUGORË" SH.A.	100%	Monopol

<i>Identifikimi i ndërmarrjeve të cilat operojnë në tregun me furnizim për ujë të pijshëm</i>	<i>Struktura e tregut të ndërmarrjeve me furnizim për ujë të pijshëm</i>	<i>Pozita Dominuese 25% e tregut relevant</i>
1. KUR "MITROVICA" SH.A.	100%	Monopol

<i>Identifikimi i ndërmarrjeve të cilat operojnë në tregun me furnizim për ujë të pijshëm</i>	<i>Struktura e tregut të ndërmarrjeve me furnizim për ujë të pijshëm</i>	<i>Pozita Dominuese 25% e tregut relevant</i>
1. KRU "HIDRO-DRINI" SH.A.	100%	Monopol

<i>Identifikimi i ndërmarrjeve të cilat operojnë në tregun me furnizim për ujë të pijshëm</i>	<i>Struktura e tregut të ndërmarrjeve me furnizim për ujë të pijshëm</i>	<i>Pozita Dominuese 25% e tregut relevant</i>
1. KRU "RADONIQI" SH.A.	100%	Monopol

<i>Identifikimi i ndërmarrjeve të cilat operojnë në tregun me furnizim për ujë të pijshëm</i>	<i>Struktura e tregut të ndërmarrjeve me furnizim për ujë të pijshëm</i>	<i>Pozita Dominuese 25% e tregut relevant</i>
1. KUR "BIFURKACIONI" SH.A.	100%	Monopol

<i>Identifikimi i ndërmarrjeve të cilat operojnë në tregun me furnizim për ujë të pijshëm</i>	<i>Struktura e tregut të ndërmarrjeve me furnizim për ujë të pijshëm</i>	<i>Pozita Dominuese 25% e tregut relevant</i>
1. KUR "HIDRO-MORAVA" SH.A.	100%	Monopol

<i>Identifikimi i ndërmarrjeve të cilat operojnë në tregun me furnizim për ujë të pijshëm</i>		<i>Struktura e tregut të ndërmarrjeve me furnizim për ujë të pijshëm</i>	<i>Pozita Dominuese 25% e tregut relevant</i>
1.	Kompania e ujësjellësit dhe mbeturinave "IBRI" Zubin Potok SH.A	100%	Monopol
<i>Identifikimi i ndërmarrjeve të cilat operojnë në tregun me furnizim për ujë të pijshëm</i>		<i>Struktura e tregut të ndërmarrjeve me furnizim për ujë të pijshëm</i>	<i>Pozita Dominuese 25% e tregut relevant</i>
1.	Kompania e ujësjellësit dhe mbeturinave "24 Nëntori" SH.A. Leposaviç	100%	Monopol

1. JKP '24 Novembar' Leposaviç

- ka pasur licencë për shërbime të ujit dhe për ujëra të zeza nr. SL/204/05 nga 01.11.2005 gjer më 30.04.2006;
- ka pasur licencë shërbimi për grumbullimin e mbeturinave nr. SL/325 nga 30.11.2005 gjer më 30.05.2006;

me Vendim të Rregullatorit nr. 323/SL dhe nr. 325/SL te dt. 08.06.2006 i është përtëri licenca e shërbimit për të dy shërbimet gjer më 31.12.2006.

2. JKSP "Zveqan" Zveqan

- ka pasur licencë shërbimi nr. 204/SL/05 për grumbullimin e mbeturinave nga 30.11.2005 gjer më 30.05.2006, me Vendim të Rregullatorit nr. 326/SL i dt. 08.06.2006 i është përtëri licenca e shërbimit gjer më 31.12.2006.

3. JPKD "Ibar" Zubin Potok

- ka pasur licencë shërbimi për shërbime të ujit dhe për ujëra të zeza nr. 203/SL/05 nga 01.11.2005 gjer më 30.04.2006;
- ka pasur licencë shërbimi për grumbullimin e mbeturinave nr. 327/SL nga 30.11.2005 gjer më 30.05.2006;

me Vendim të Rregullatorit nr. 319/SL i dt. 08.06.2006 i është përtëri licenca e shërbimit gjer më 31.12.2006;

- Vodovod "Ibar" Mitrovicë asnjëherë nuk ka aplikuar dhe nuk ka pasur licencë të shërbimit;
- JKP "Standard" Mitrovicë asnjëherë nuk ka aplikuar dhe nuk ka pasur licencë të shërbimit;

Vërejtje: Sipas të dhënave nga ARRU, pas datës 31.12.2006 kompanitë e lartë përmendura (të licencuarat dhe palicencuarat) nuk kanë aplikuar për licencim edhe përkundër insistimit të ARRU-së me procedimin e disa shkresave. Nga ajo datë nuk ka informata se kujt i raportojnë.

Tregu relevant:

-Tregu gjeografik

- o Regjioni i PRISHTINËS DHE MITROVICËS
- o Regjioni i GJAKOVËS
- o Regjioni i PEJËS

-Tregu i produktit - Uji për ujitje

<i>Identifikimi i ndërmarrjeve të cilat operojnë në tregun me furnizim me ujë për ujitje</i>	<i>Struktura e tregut të ndërmarrjeve me furnizim me ujë për ujitje</i>	<i>Pozita Dominuese 25% e tregut relevant</i>
1. Ndërmarrja Hidroekonomike "Ibër Lepenc" SH.A. PRISHTINË	100%	Monopol

<i>Identifikimi i ndërmarrjeve të cilat operojnë në tregun me furnizim me ujë për ujitje</i>	<i>Struktura e tregut të ndërmarrjeve me furnizim me ujë për ujitje</i>	<i>Pozita Dominuese 25% e tregut relevant</i>
1. Kompania regjionale e ujitjes "RADONIQI-DUKAGJINI" SH.A. GJAKOVË	100%	Monopol

<i>Identifikimi i ndërmarrjeve të cilat operojnë në tregun me furnizim me ujë për ujitje</i>	<i>Struktura e tregut të ndërmarrjeve me furnizim me ujë për ujitje</i>	<i>Pozita Dominuese >25% e tregut relevant</i>
1. Kompania regjionale e ujitjes "DRINI I BARDHË" SH.A. PEJË	100%	Monopol

Tregu relevant:

- Tregu gjeografik - REPUBLIKA E KOSOVËS
- Tregu i produktit - Prodhimi i ujit (natyral dhe me gaz) dhe pijeve freskuese të ambalazuara.

Sa i përket këtij tregu është evidente sipas të dhënave nga institucionet përkatëse del se ka konkurrencë të mjaftueshme në treg. Sipas evidencës në ARBK – MTI del se janë të licencuara 151 operator ekonomik të cilët merren me prodhimin e pijeve freskuese, prodhimin e ujit mineral dhe ujit tjetër në shishe. Sipas hulumtimit është e pamundur të pasqyrojmë strukturën e saktë të tregut për shkak të sistemit të të hyrave në ATK për produktin në fjalë nga se qarkullimi vjetor është i përbashkët.

Hulumtimi i bërë nga
Autoriteti Kosovar i Konkurrencës për
TREGU I MBETURINAVE

Në kuadër të hulumtimit të tregut të Mbeturinave, Autoriteti Kosovar i Konkurrencës ka zhvilluar takime me Ministrinë e Mjedisit dhe Planifikimit Hapësinor e cila e rregullon këtë sektor. Ky treg rregullohet me Ligjin për Mbeturina i cili rregullon menaxhimin e mbeturinave, planet për menaxhimin e mjedisit, të drejtat dhe detyrimet e personave të licencuar të cilët merren me menaxhimin e mbeturinave, mënyra dhe kushtet e mbledhjes së mbeturinave, transportit, trajtimit, përpunimit, magazinimit dhe deponimit përfundimtar, importin, eksportin dhe transitin e mbeturinave, monitorimin, sistemin informativ dhe financimin.

Në këtë treg operojnë 85 kompani publike dhe private të licencuara nga Autoriteti përkatës. Përcaktimin e çmimeve për shërbimin e mbledhjes së mbeturinave komunale e bëjnë Komunitat duke e aprovuar në asamblatë të tyre, ndërsa për llojet e tjera të mbeturinave çmimi përcaktohet në bazë të tregut. Sipas të dhënave të siguruara nga zyrtaret përkatës procesi i licencimit është i rregulluar me Udhëzimin Administrativ nr.09/2014 dhe nuk ka kufizime për futjen e operatorëve të rinj në treg.

Struktura e tregut të mbeturinave në aspektin e mbulimit të shërbimit për grumbullimin e mbeturinave komunale në tere territorin e Republikës së Kosovës sipas performances të MAPL për vitin 2016 në nivel të vendit është prej 72.58%. Bazuar në të dhënat e siguruara nga rregullatorët përkatës, Autoriteti konsideron se tregu për grumbullimin e mbeturinave komunale ka kufizim të tregut. Sipas të dhënave nga hulumtimi, në shumicën e komunave kemi vetëm nga një operator publik.

Autoriteti në të kaluarën e afërt ka pas informacione se ndërmarrjet publike të cilat ushtrojnë këtë veprimtari ekonomike të kenë pozita monopoliste në ofrimin shërbimit, bartjen , grumbullim dhe deponimin e mbeturinave komunale. Ligji mbi mbeturinat nuk e kufizon këtë treg dhe nuk i vendos ndërmarrjet private në pozita të pafavorshme konkurruese.

<i>Identifikimi i ndërmarrjeve të cilat operojnë në tregun e Mbeturinave</i>	<i>Struktura e tregut të ndërmarrjeve në tregun e Mbeturinave</i>	<i>Pozita Dominuese 25% e tregut relevant</i>
1. "Rec Kos" sh.p.k.	30.58%	Ka Pozitë dominuese
2. K.r.m. "Pastrimi" SH.A.	18.94%	Nuk ka PD
3. "Plastika" Sh.p.k.	15.33%	Nuk ka PD
4. Sh.p.k. "G- Plus"	10.77%	Nuk ka PD
5. K.r.m. "Eko Regjioni" Sh.A.	9.58%	Nuk ka PD
6. Mobile Sanitary Services (MSS) Sh.p.k.	7.64%	Nuk ka PD
7. "KMI" sh.p.k.	4.69%	Nuk ka PD
8. N.t.sh. "Stina"	4.57%	Nuk ka PD
9. K.r.m. "Patërtia" SH.A.	4.57%	Nuk ka PD
10. "Eco-Higjiena" shpk	4.53%	Nuk ka PD
11. Sh.p.k. Euro Still	4.22%	Nuk ka PD
12. "Toifor" Sh.p.k.	3.99%	Nuk ka PD
13. K.r.m. "Çabрати" SH.A.	2.79%	Nuk ka PD

Rekomandimet dhe mendimet profesionale

Në bazë të të gjeturave nga Autoriteti del se tregu i mbeturinave është i liberalizuar dhe konkurrues. Legjislacioni përkatës nuk e kufizon asnjë ndërmarrje të re që të futet në treg, por gjatë analizimit dhe hulumtimit përkatës, rezultatet statistikore tregojnë se ndërmarrja "Rec Kos" Sh.p.k. rezulton me (30.58%) të pjesëmarrjes në tregun përkatës dhe sipas kësaj ky operator mbanë pozitë dominuese në këtë treg ndërsa operatorët tjerë janë në përqindje më të vogël por tregu sipas pikëpamjeve të Autoritetit është mjaftueshëm konkurrues.

Por në kuadër të grumbullimit të mbeturinave komunale, tregu përkatës është i kufizuar sepse ndërmarrjet publike janë të vetmet që ushtrojnë këtë aktivitet, për kundër faktit që legjislacioni i mbeturinave nuk ka ndonjë kufizim të tregut.

Ky treg është i rregulluar me ligj dhe akte tjera nënligjore, andaj si i tillë është i liberalizuar dhe ekziston një konkurrueshmëri e mjaftueshme, andaj Autoriteti nuk ka ndonjë rekomandim specifik për institucionet që e rregullojnë këtë treg, por nënvizon se ndërmarrjet të cilat janë në pozitë dominuese mund të abuzojnë me pozitën apo fuqinë e tyre në treg. Andaj për parandalimin e kësaj dukurie Autoriteti do të jetë në monitorim dhe koordinim të vazhdueshëm me rregullatorin përkatës. Ndërsa në kuadër të grumbullimit të mbeturinave komunale, tregu është i kufizuar, andaj Autoriteti rekomandon institucioneve rregulluese dhe Komunale që ta liberalizoj këtë treg duke krijuar kushte të favorshme konkurruese për futjen e operatorëve të rinj në këtë treg.

Autoriteti Kosovar i Konkurrencës për bashkëpunimin efikas falenderon:

1. Administratën Tatimore të Kosovës (ATK)
2. Doganën e Kosovës
3. Bankën Qendrore të Kosovës (BQK)
4. Autoritetin Rregullativ për shërbimet e Ujit (ARRU)
5. Komisionin e Pavarur të Mediave (KPM)
6. Autoritetin Rregullativ të Komunikimeve Elektronike dhe Postare (ARKEP)
7. Komisionin për Miniera dhe Mineraleve (KPMM)
8. Zyrën Rregullatore të Energjisë (ZRRE)
9. Agjencionin Kosovar për Produkte dhe Paisjeve Medicinale (AKPPM)
10. Komisionin Rregullative të Prokurimit Publik (KRPP)
11. Ministrinë e Infrastrukturës
12. Ministrinë e Financave
13. Ministrinë e Shëndetësisë
14. Ministrinë e Tregtisë dhe Industrisë
15. Ministrinë e Mjedisit dhe Planifikimit Hapsinorë